วารสาร

ธรรมมาตา

ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage.

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๒ กันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage.
ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๒ กันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖
วารสาร ธรรมมาตา

๕๐

วารสารธรรมมาตา
เป็นเพื่อนธรรมของผู้ใฝ่ธรรมทุกท่าน

วารสาร
ธรรมมาตา
ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๒ กันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม ๒๕๖๖

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เพศมารดามีความสนใจความเป็นบัณฑิตในทางธรรมให้มากยิ่งขึ้น
๒. เพื่อเผยแพร่งานและกิจกรรมของธรรมาศรมธรรมมาตา
๓. เพื่อเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับธรรมาศรมธรรมมาตา
๔. เพื่อเป็น**เพื่อนธรรม**ของผู้ใฝ่ธรรมทุกท่าน

เจ้าของ
ธรรมทานมูลนิธิ

ที่ปรึกษา
เมตตา พานิช

กองบรรณาธิการ
สุดา โกยวิวัฒน์ตระกูล, ชีวนันท์ พรถิระมงคล
สุภาวิณี วิบูลย์เขตร์, มนสิกุล โอวาทเภสัชช์

สำนักงาน
ธรรมาศรมธรรมมาตา (วารสารธรรมมาตา)
อาคารคณะธรรมทาน
๖๘/๑ หมู่ ๖ ต. เลม็ด อ. ไชยา
จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

โทรศัพท์ ๐๘๖-๐๙๐-๓๒๙๖
e-mail : dharmamata@hotmail.com
IDLINE : PHAWITA2498

พิมพ์ที่
โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา ของธรรมสภา
เลขที่ ๑/๔๕ ถนนบรมราชชนนี ๑๑๙ เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๘-๗๙๔๐ ๐-๒๔๔๑-๑๕๓๕
โทรสาร ๐-๒๔๔๑-๑๔๖๔ ๐-๒๔๔๑-๑๙๘๓

"เสรีภาพ"

ที่เป็นอันตรายที่สุด
สมัยนี้คนบูชาเสรีภาพโดยตามใจกิเลส
ยุคที่กลายเป็นปีศาจในร่างของมนุษย์

....ในมหาวิทยาลัย ลองคิดดูซิ มีการทะเลาะวิวาทกันอย่างอันธพาลในหมู่นักศึกษานิสิตกันเอง ไม่เคารพครูบาอาจารย์ เห็นครูบาอาจารย์เป็นลูกจ้าง แล้วไม่มีใครว่าอะไรใคร ไม่มีใครเห็นว่าเป็นของผิด ถ้าเป็นอย่างนั้นสมัยก่อน เพียง ๕๐-๖๐ ปีมาแล้ว เขาประณามเป็นเรื่องเสียหาย เป็นเรื่องที่จะไม่มีอะไรที่น่าอับอายขายหน้าเท่ากับสิ่งเหล่านั้น

ถ้าในสำนักศึกษาอันเป็นที่สร้างดวงจิตดวงวิญญาณของมนุษย์เป็นอย่างนี้เสียแล้ว แล้วนอกนั้นมันจะเป็นอย่างไร? เพราะอะไร ๆ ก็ออกไปจากสำนักศึกษา เพราะว่าเราต้องผ่านสำนักการศึกษา จนกว่าจะเติบโตแล้วออกไป ถ้าในสำนักสำหรับการศึกษานั้น เป็นแหล่งเพาะวิญญาณของซาตาน ของวัตถุนิยมเสียแล้ว มันก็หมดกันไม่มีอะไรเหลือ

ฉะนั้น ถ้าใครยังรักบ้านรักเมือง รักเกียรติยศของความเป็นมนุษย์แล้ว ก็ช่วยกันไปคิดให้ดี ๆ ช่วยกันต่อต้านไว้บ้าง อย่าไปตามก้นอาจารย์ฝรั่งไปเสียทุกอย่างทุกทาง

สมัยนี้คนบูชาเสรีภาพโดยตามใจกิเลส

ยังมีสิ่งที่ร้ายกาจอีกสิ่งหนึ่ง ก็คือสิ่งที่เรียกว่า **"เสรีภาพ"** ทุกคนบูชาเสรีภาพ แต่มันเป็นเสรีภาพเพื่อจะเป็นภูตผีปีศาจ หรือเป็นสัตว์เดรัจฉานในที่สุด เสรีภาพของเขาต้องการอย่างนี้ ต้องการจะเสรีภาพตามใจกิเลส ตามใจซาตาน ตามใจพญามาร ไม่มีศีลธรรม นี่เขาต้องการเสรีภาพอย่างนี้ อยากจะไว้ผมยาว อยากจะแต่งตัวให้แปลกประหลาด อยากจะมีเสรีภาพ ไม่รู้ว่าเสรีภาพอะไรกัน

ทีนี้ เสรีภาพที่เป็นอันตรายที่สุด ก็คือการแสดงอะไรได้ตามชอบใจ เขียนก็จะเขียนได้ตามชอบใจ จะแสดงศิลปอะไรก็แสดงได้ตามชอบใจ ไม่ถือว่าเป็นลามกอนาจาร สิ่งที่เป็นลามกอนาจาร ก็บัญญัติกันเสียใหม่ว่า ไม่ใช่ลามกอนาจาร

เรื่องที่เขาแก้ไขกันเสียใหม่ว่าไม่ลามกอนาจารนะ มันมากมายด้วยกัน การประกวดนางหน้าด้านนั้น ก็กลายเป็นของดีของวิเศษของอะไรไปทั่วโลก สมัยนี้เขาเห็นเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ดีที่สุด ประกวดกันทุกหนทุกแห่งในโลกนี้ ผมเรียกว่าประกวดนางหน้าด้าน ถ้าหน้าไม่ด้านพอ ก็ไปเปิดแข้งเปิดขาเปิดอะไร แสดงอย่างนั้นไม่ได้

ถ้าเป็นสมัยก่อน คุณย่า คุณยาย เป็นลมตายแน่ ถ้าลูกหลานของแกไปทำอย่างนั้น เดี๋ยวนี้ เขาเห็นว่าถูกต้องดีงามไปหมด นี่ก็คือ "เสรีภาพ" ผลของเสรีภาพมันเป็นอย่างนี้ นี่เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัด ๆ โต้ง ๆ แล้วที่มันยังละเอียด เห็นได้ยาก แฝงอยู่ในอะไรต่าง ๆ ยังมีอีกมาก

เสรีภาพในการเขียน ไม่มีใครว่าใครได้ แล้วก็เขียนเรื่องลามกอนาจารลงไปในหนังสือประจำวัน แพร่หลายทั่วไปหมด ย้อมนิสัยเด็ก ๆ ให้เสียไปโดยไม่รู้สึกตัว โดยไม่ต้องรู้สึกตัว เขียนเรื่องอ่านเล่นโดยนามปากกา ที่มีชื่อเสียงนิยมนับถือกันทั้งประเทศ แต่แล้วก็เขียนเรื่องที่ทำให้เด็กมีจิตใจเลวทราม เสื่อมเสียทางศีลธรรมโดยไม่รู้สึกตัว คุณไปเอาหนังสือพิมพ์มาพิจารณาดูเอาก็แล้วกัน ก็จะมองเห็น

ยังมีอะไรอีกมาก ที่ทำให้เด็ก ๆ กลายเป็นปีศาจในร่างมนุษย์ มีอีกมากทำให้คนเรากลายเป็นปีศาจในร่างมนุษย์ คนโต ๆ ไม่เป็นไร ไม่กี่ปีก็ตาย แต่ว่าการที่ทำให้เด็ก ๆ มากลายเป็นอย่างนั้นนั้น มันน่าอันตรายอย่างยิ่ง เพราะว่าเขายังจะอยู่ไปอีกนาน

การพูดจาก็ดี การเขียนก็ดี ศิลปวัตถุ นิทรรศการ ภาพยนตร์ อะไรต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นอย่างเดียวกันหมด เขามีเสรีภาพ มีอิสรภาพ มีเสรีภาพที่จะทำ ใครห้ามกันไม่ได้ หรือบางทีเขาก็มีอำนาจอย่างอื่นมาช่วยให้เขาต้องทำหรือได้ทำ

เมื่ออ้างเสรีภาพไม่ได้ ก็ใช้อำนาจอย่างอื่นมาช่วยให้ได้ทำ เขาก็ทำกันทั่วไปหมดทุกหนทุกแห่ง ทุกหัวระแหง ทำลูกเด็ก ๆ ของเราให้กลายเป็นปีศาจในร่างมนุษย์มากขึ้น ๆ เหลือที่จะป้องกัน เหลือที่จะแก้ไขแล้ว นี่แหละคือรากฐานอันแท้จริงของการเสื่อมทางศีลธรรม แล้วเรื่องอื่น ๆ มันก็ต้องตามมาแน่นอน เรื่องอันธพาล เรื่องอะไรก็ตาม มันก็ต้องตามมามากเหลือที่จะประมาณได้

นี้มันก็ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องทั้งหมดของมนุษย์ หรือของโลกมนุษย์ ที่จะอยู่หรือว่าจะล่มจม มีมูลมาจากการศึกษาแผนใหม่ วัฒนธรรมแผนใหม่ ที่มาจากข้างนอก เข้ามาสู่ประเทศไทย เรียกว่าเราอยู่ในยุคของอะไร ลองคิดดู พวกเรากำลังอยู่ในยุคอะไร? ควรจะเรียกชื่อของยุคนี้ว่ายุคอะไร ลองคิดดู? ส่วนผมนั้น สมัครเรียกว่ายุคที่กลายเป็นปีศาจในร่างของมนุษย์...

พุทธทาสภิกขุ

หัวข้อเรื่อง ยิ่งจะทำให้ดี โลกมันยิ่งบ้า
วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓ กัณฑ์ค่ำ ณ ลานหินโค้ง

จากหนังสือชุดธรรมโฆษณ์ ชุมนุมล้ออายุ เล่ม ๑
หน้า ๕๑๕-๕๑๖,๕๑๙-๕๒๑

เมื่ออ้างเสรีภาพไม่ได้

ก็ใช้อำนาจอย่างอื่นมาช่วยให้ได้ทำ

เขาก็ทำกันทั่วไปหมดทุกหน ทุกแห่ง ทุกหัวระแหง

ทำลูกเด็ก ๆ ของเราให้กลายเป็นปีศาจในร่างมนุษย์มากขึ้น ๆ

เหลือที่จะป้องกัน เหลือที่จะแก้ไข

นี่แหละ คือรากฐานอันแท้จริงของการเสื่อมทางศีลธรรม

พุทธทาสภิกขุ

สารบัญ

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๒ กันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม ๒๕๖๖

๔ เสรีภาพ *พุทธทาสภิกขุ*

๑๔ ระวังอย่าติดกับดัก

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

๑๘ ที่นี่มีคำตอบ *พระไพศาล วิสาโล*

๒๐ ศึกษาเรียนรู้ธรรม จากหนังสือธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส

-ธรรมปาฏิโมกข์ (เล่ม ๑)

๔๔ ความสงบในวาระสุดท้ายเป็นสิทธิของทุกคน

พระไพศาล วิสาโล

๕๔ ตั้งหลัก *ขวัญ เพียงหทัย*

๖๐ ปัญญาเดิมทางธรรมของตนยังบังความจริง

พุทธทาสภิกขุ

๕๔ ตั้งหลัก *ขวัญ เพียงหทัย*

๖๐ ปัญญาเดิมทางธรรมของตนยังบังความจริง

พุทธทาสภิกขุ

๖๔ ลูกทรพี *รัชฎา ไชยปราการ*

๗๒ พุทธทาสภิกขุในความทรงจำ

พระนุ้ย สัมปันโน

๘๔ คำตอบของหลวงปู่ชา *หลวงปู่ชา สุภัทโท*

๘๘ ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อเป็นเทพยดา *พุทธทาสภิกขุ*

๙๒ ข่าวจากธรรมาศรมธรรมมาตา

๙๘ สมาชิกอุปถัมภ์

๑๐๗ จดหมายถึงสมาชิก

__ปก__ เอื้อเฟื้อภาพโดย : อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

เบี้ยยังชีพคนชรา เป็นเงินบำนาญของประชาชนที่มีอายุครบ ๖๐ ปีขึ้นไป ด้วยการใช้ระบบขึ้นทะเบียนเป็นการยืนยันสิทธิ โดยไม่มีเงื่อนไขหรือคุณสมบัติด้านรายได้ ก็คือเป็นระบบถ้วนหน้า มีเพียงการระบุว่าจะต้องไม่เป็นผู้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสหกิจอยู่ก่อนแล้ว

ขณะนี้รัฐบาลรักษาการมีการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพว่า "เป็นผู้ไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุกำหนด" ซึ่งเป็นการถอยหลังกลับไปสู่ระบบเดิม ก่อนที่จะมีระบบถ้วนหน้า คือพิสูจน์ความยากจน แต่อย่างไรก็ตาม ประกาศฉบับนี้ระบุว่า ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการประกาศใช้ระเบียบนี้ ให้ยังคงได้รับสิทธิต่อไป

หากการเปลี่ยนแปลงเป็นเช่นนี้ ผู้สูงอายุล่าสุดที่รัฐเปิดให้ลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ ต้องมีการพิสูจน์สิทธิขอรับเบี้ยยังชีพตามคุณสมบัติใหม่ของการประกาศกระทรวงมหาดไทย ดังนั้นการไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพจึงเป็นหลักเกณฑ์ที่รัฐจะกำหนดการจ่ายเงินช่วยเหลือบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว

จากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบก็คือผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพถูกตัดสิทธิถึง ๖ ล้านคน จาก ๑๑ ล้านคนที่ได้สิทธิ เนื่องจากกระทรวงการคลังจะเลือกจ่ายเบี้ยยังชีพเฉพาะผู้สูงอายุที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ผู้มีรายได้น้อย) โดยอ้างว่าจะช่วยลดรายจ่ายงบประมาณไปได้เป็นจำนวนมาก

แนวคิดเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาว่ารัฐบาลหาเงินไม่ได้ จนต้องมาตัดจำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามจำนวนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ด้วยการเพิ่มเงื่อนไขการรับเงินแล้ว ยังลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของประชาชน เพียงถ้าต้องการอยากได้เงินเดือนละ ๖๐๐-๑,๐๐๐ บาท ต้องไปยืนยันตัวตนว่าเป็นคนจน ทั้งที่เป็นสิทธิที่ทุกคนควรได้รับการดูแลจากรัฐโดยถ้วนหน้า เพราะไม่ว่าคนมีรายได้น้อยหรือรายได้มากก็เสียภาษีให้แก่รัฐเช่นเดียวกัน

รัฐบาลควรเลิกทำให้ประชาชนคนไทยกลายเป็นคนอนาถา ยุติรัฐสงเคราะห์ และวางรากฐานรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า เพื่อเพิ่มศักดิ์ศรีความเป็นคน ด้วยการตระหนักถึงหน้าที่ของรัฐที่ต้องดูแลประชาชนอย่างทั่วถึงเสมอหน้า งบประมาณส่วนไหนที่มีมากเกินความจำเป็นก็ควรตัดงบนั้นมาเพิ่มในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มากขึ้น

จึงขอฝากความหวังไว้กับรัฐบาลชุดใหม่ คงจะไม่คล้อยตามรัฐบาลรักษาการ **คืนคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นคนให้แก่ประชาชน.**

สุภาวิณี วิบูลย์เขตร์

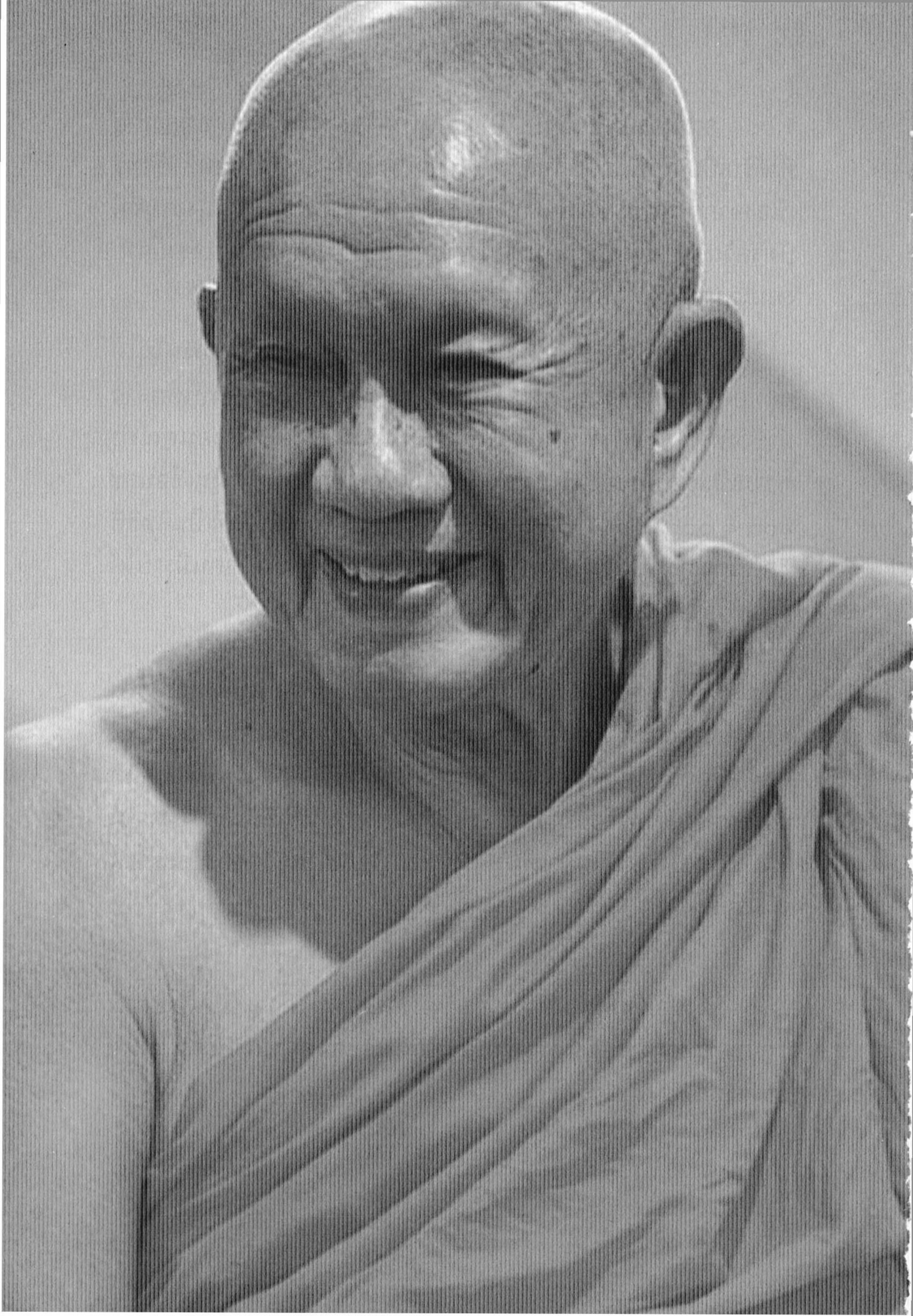

ระวังอย่าติดกับดัก

ระวัง! อย่าติดกับดัก

"ลัทธิเหตุเดียว-ผลเดียว"

รู้หลักเหตุปัจจัย ให้ถูกต้องว่า

ผลหนึ่ง ๆ เกิดจากปัจจัยหลากหลาย

และปัจจัยหนึ่ง ๆ ให้เกิดผลมากมาย

.จากปัจจัยอเนก ได้ผลอันหนึ่ง

จากปัจจัยหนึ่ง ๆ เกิดผลหลากหลาย

....ทีนี้ มาดูลึกลงไปอีกในหลักเหตุปัจจัยนี้ ที่จริงลัทธิอื่นที่ถือหลักเหตุปัจจัยก็มี แต่มิใช่เป็นหลักการที่พระพุทธศาสนายอมรับ คือคนจำนวนมากหรือส่วนมาก เมื่อมองเหตุปัจจัยก็มักมองแค่ว่า เออ..อันนี้เกิดจากเหตุอะไรนะ? เกิดจากปัจจัยอะไรนะ? แล้วก็ค้นหาเหตุปัจจัยอันนั้น อย่างนี้เรียกว่า "ลัทธิเหตุเดียว-ผลเดียว" ภาษาพระเรียกว่า "เอกการณวาท" ซึ่งยังเป็น "มิจฉาทิฏฐิ"

....ทำไมล่ะ? ก็ถือหลักเหตุปัจจัยแล้วนี่ จะเป็นมิจฉาทิฏฐิได้อย่างไร? ก็ตอบว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนอย่างนั้น คราวที่แล้วก็ได้ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่นว่า จะปลูกต้นไม้ เราเอาเม็ดมะม่วงไปใส่ลงในดินเท่านั้น ต้นไม้จะขึ้นมาไหม? ก็ไม่ขึ้น ต้นไม้จะขึ้นมาได้ต้องมีปัจจัยต่าง ๆ หลายอย่างพรั่งพร้อมด้วย เช่น น้ำ ปุ๋ย ออกซิเจน อุณหภูมิที่เหมาะ ฯลฯ เยอะแยะหมด กว่าต้นมะม่วงจะงอกขึ้นมาได้ นี่คือผลอันหนึ่ง เกิดจากปัจจัยหลากหลาย มิใช่ว่าผลอันหนึ่งจะเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุอันเดียว

....อย่างหลักกรรมนี่ คนจำนวนมากก็ไม่เข้าใจ มองผลกรรมกันไม่ถูกต้อง เพราะไปคิดตามหลักเหตุเดียวผลเดียวที่เป็นมิจฉาทิฏฐิที่เรียกว่า "เอกการณวาท" นั้น จึงขอบอกหลักไว้ในตอนนี้ก่อนว่าผลอันหนึ่ง เกิดจากปัจจัยหลากหลาย การที่จะให้เกิดผลอย่างหนึ่งขึ้นมาได้นั้น มีปัจจัยที่จะต้องประกอบพรั่งพร้อมมากหลายเป็นอเนกทีเดียว

....ที่ว่ามานี้ เรามองดูผลอันเดียวว่าเกิดจากปัจจัยมากหลายพรั่งพร้อมกัน แต่นั่นยังไม่พอ ตอนนี้เรามองดูผลอันเดียว โดยจ้องอยู่ที่ผลที่เราต้องการ เราก็จะเอาจะนึกถึงแต่ผลที่ตัวต้องการนั้นอันเดียวที่ว่ามาจากปัจจัยหลากหลายนั้น แต่เราลืมไปว่า ในบรรดาปัจจัยทั้งหลายที่ประกอบกันให้เกิดผลอันเดียวที่เราต้องการ และจ้องจะเอาอยู่นี้ เราไม่ได้มองดูปัจจัยแต่ละตัว ๆ แต่ละอย่าง ๆ ที่ส่งผลออกมา พอเราหันไปตั้งใจดู ก็เห็นว่า ปัจจัยแต่ละอย่างแต่ละตัว ๆ ก็ทำให้เกิดผลตัวละหลายอย่าง

....นี่ละ ในขณะที่ผลอันหนึ่งเกิดจากปัจจัยหลากหลายนั้น ปัจจัยหนึ่ง ๆ ก็ส่งผลมากมายเป็นอเนกด้วย อย่างเรื่องปลูกต้นไม้เมื่อกี้ เราว่ามีปัจจัยมากหลายส่งผลให้เรามีต้นไม้ แต่นี่คือเรามองแค่ผลอันเดียวที่เราต้องการคือต้นไม้ แต่ที่จริงในขณะที่เกิดต้นไม้นั้น ปัจจัยทั้งหลายที่ส่งผลให้เกิดต้นไม้ขึ้นมานั้น แต่ละอย่าง ๆ ของมันก็ส่งผลอะไรต่ออะไรออกไปอย่างอื่นที่เราไม่ได้ไล่ไม่ได้ตามดูด้วย

....จากการที่ไม่รู้ ไม่ได้นึกถึง ไม่มีไม่ใช้ปัญญาที่จะไล่ตามดูให้ทัน ให้ทั่ว ให้ถึงระบบเหตุปัจจัยที่ว่า ผลหนึ่ง ๆ เกิดจากปัจจัยหลากหลาย และผลหลากหลายเกิดจากปัจจัยหนึ่ง ๆ นี้ มนุษย์พัฒนากันไป ๆ ได้ความเจริญขึ้นมา แต่ก็ได้ทำให้เกิดปัญหาแก่โลกนี้ ทั้งแก่ชีวิตและแก่สังคมมากมาย เพราะไม่รู้ทั่วถึงความจริงนี้ และมัวแต่มุ่งผลอันเดียวที่ตัวต้องการ ก็ไประดมทำเหตุปัจจัยของผลนั้นให้พร้อมเสร็จแล้วพอได้ผลที่ต้องการก็หยุด โดยไม่ได้ดูว่า บรรดาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสิ่งนี้ แต่ละปัจจัยนั้น ๆ มันได้ส่งผลอย่างอื่น ที่ร้าย ที่ดี อะไร ๆ ออกไปบ้าง....

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

เกร็ดความรู้ธรรม ตอนว่าด้วย "ฉันทะ" ครั้งที่ ๖
(ธรรมกถาหลังปาติโมกข์ ค่ำวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑)

จากหนังสือ "มองดู ฉันทะ–ตัณหา ไล่มาตั้งแต่เจงกิสข่าน"

(หน้า ๒๔-๒๕)

ที่นี่...
มีคำตอบ

ถาม

มีความสงสัยว่าทำไมพระอริยะต่าง ๆ ถึงบอกว่าไม่ต้องสนใจหรือศึกษาพระไตรปิฎกให้มากนัก หรือบางท่านให้ฉีกบ้าง หรือพระบางรูปว่าพระที่ศึกษาพระไตรปิฎก ว่า...จงอย่าทำตัว เป็นตัวบุ้งตัวหนอนคอยกัดแทะกระดาษแห่งคัมภีร์ใบลานเปล่า ๆ...บ้าง ทั้ง ๆ ที่ศาสนาอื่น เขาให้ความสำคัญกับพระคัมภีร์มาก ๆ เลย

ตอบ

ที่ครูบาอาจารย์พูดเช่นนั้นท่านไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของพระไตรปิฎก แต่ท่านต้องการชักชวนให้ลูกศิษย์หันมาใส่ใจกับการปฏิบัติ ปกติท่านมักจะพูดเช่นนั้นกับคนที่ยึดติดกับคัมภีร์จนละเลยการปฏิบัติ

พระพุทธเจ้าเคยตรัสเรียกพระรูปหนึ่งที่จำทฤษฎีหรือปริยัติได้มาก แต่ไม่สนใจปฏิบัติว่า "ใบลานเปล่า" (ตุจโฉโปฏฐิละ) อันที่จริงแล้ว พุทธศาสนาถือว่า ทั้งปริยัติและปฏิบัติสำคัญทั้งคู่ ต้องอาศัยทั้งสองประการ จึงจะเข้าถึงปฏิเวธ (หรือผลจากการปฏิบัติ)

อย่างไรก็ตามพุทธศาสนาไม่ได้สอนให้ติดคัมภีร์ ดังพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ตอนหนึ่งในกาลามสูตรว่า "**อย่าปลงใจด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์**" อีกทั้งยังทรงสอนให้ถือธรรมะหรือคำสอนของพระองค์เป็นดังพ่วงแพที่ใช้ข้ามฟาก เมื่อถึงฝั่งแล้วก็ไม่ต้องแบกแพขึ้นฝั่งด้วย ดังมีพุทธพจน์ว่า

"ธรรมที่เราแสดงแล้ว ก็เพื่อรื้อถอนตนออกจากทุกข์ ไม่ใช่เพื่อให้ยึดถือเอาไว้ เปรียบได้กับพ่วงแพก็ฉันนั้นเหมือนกัน ผู้ได้ฟังธรรมอันเราแสดงแล้ว อันเปรียบด้วยพ่วงแพ ควรละธรรมทั้งหลายเสีย"

นี้เป็นทัศนะที่ต่างจากศาสนาอื่น โดยเฉพาะศาสนาในตะวันออกกลาง ซึ่งเชื่อว่าข้อความทั้งหลายในคัมภีร์ (เช่น ไบเบิล หรือ อัลกุรอาน) เป็นพระวจนะของพระเจ้า ดังนั้นจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่งที่ต้องเชื่อฟัง.

พระไพศาล วิสาโล

ธรรมปาฏิโมกข์ (เล่ม ๑)

ย่นความจาก : ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส

ภาพ ธรรมทานมูลนิธิ

พุทธทาสภิกขุ, ธรรมปาฏิโมกข์, ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส,
พิมพ์ครั้งที่ ๓, สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๕๔.
(ลำดับพิมพ์เลขที่ ๑๔, เลขประจำเล่ม ๓๑, ๕๑๖ หน้า)

ธรรมปาฏิโมกข์

๑๐ เรื่องได้-เรื่องเสีย-เรื่องหยุด

วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๐

ตรงกับวันศุกร์ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีมะแม

ธรรมปาฏิโมกข์วันนี้ จะพูดเรื่องที่เข้าใจกันได้ยากเรื่องหนึ่ง คือเกี่ยวกับเรื่องได้เรื่องเสียเรื่องหยุด

การพูดธรรมะบางอย่าง ถูกกล่าวหาว่าเป็นมหายาน

พูดธรรมะมาเรื่อย ๆ นี้ ถูกกล่าวหาว่าพูดอย่างมหายาน ไม่ใช่อย่างพวกเถรวาท แล้วก็หาว่าขี้โกง หรือดูหมิ่นพระพุทธเจ้าอะไรทำนองนั้น เพราะว่า ฝ่ายเรา ต้องมีพระพุทธเจ้า ต้องมีพระธรรม ต้องมีพระสงฆ์ ต้องมีอย่างนั้นอย่างนี้มากมายก่ายกอง กระทั่งมีพระคัมภีร์มากยิ่งไปกว่านั้นอีก

ทีนี้ ฝ่ายอื่น ใครอีกฝ่ายหนึ่ง เขาว่า ไม่ต้องมีสิ่งเหล่านี้ ยกเลิกทิ้งไปหมดเลย ศึกษาแต่ธรรมชาติให้รู้ว่าเดิมแท้นั้นเป็นอย่างไร ที่ไปเปลี่ยนแปลงใหม่ เกิดใหม่ ปรุงใหม่ เป็นทุกข์ เป็นเรื่องวุ่นวายนั้นเป็นอย่างไร ที่เป็นอย่างเดิมแท้นั่นแหละ เป็นธรรมชาติที่ถูกต้อง ที่เดิมแท้มีอยู่ ซึ่งเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นพระไตรปิฎกทั้งหมดเลย

ฉะนั้นคำว่า ว่าง นี้ก็คือ "เดิมแท้" หรือ "อย่างนั้นเอง" ตถตา นั่นแหละ ในคำ ๆ เดียวนั้นมีหมด ฉะนั้นจึงไม่เสียเวลา มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้ลำบาก หลาย ๆ เรื่องหลาย ๆ อย่างมี พระไตรปิฎกให้ลำบากขึ้นไปอีก มีการเรียนนั่นเรียนนี่ขึ้นไปอีก ให้รู้สภาพเดิมแท้เถิด แท้จริงในนั้นมีครบอยู่แล้ว

พูดอย่างฮวงโปพูด ก็ว่า "ในความว่าง หรือ ความว่าง นั้นเอง เป็นทั้งหมดทุกอย่าง" พูดอย่างเว่ยหล่าง ก็ว่า "ใจจิตเดิมนี้ เป็นอยู่แล้วหมดทุกอย่าง มีแล้วหมดทุกอย่าง" ก็คือไม่มีอะไร จึงไม่มีอะไรที่จะต้องเรียน ต้องไหว้ ต้องบูชา ต้องสวดมนต์ภาวนาเลย คอยแต่เขี่ยด้วยปัญญา เข้าไปถึงธรรมชาติที่ว่าง ธรรมชาติเดิมแท้ที่ว่านี้ จนกระทั่งพูดชนิดที่คนอื่นเข้าใจไม่ได้ คือพูดว่า "อยู่นิ่ง ๆ ซิ อย่าไปวุ่น อย่าไปยุ่ง อย่าไปทำ อย่าไปสร้าง" พูดอย่างนี้คนอื่นเข้าใจไม่ได้

ไม่รู้ว่าจะนิ่งอย่างไร มันตรงกันข้าม ฝ่ายเรานั้นต้องเรียนให้มาก ต้องปฏิบัติให้มาก ไม่รู้ว่ากี่เท่าไร ๆ ฝ่ายโน้นว่า ไม่ต้องทำอะไร อยู่นิ่ง ๆ ซิ นิ่งให้ได้ก็แล้วกัน สำคัญอยู่ที่นิ่งไม่ได้ ความคิดมันปรุงแต่งเรื่อย

ถ้ารู้จักพิจารณาแล้ว คำสอนต่าง ๆ ย่อมมุ่งหมายเพื่อดับทุกข์

ลองคิดดูเถอะ ไม่มีพระไตรปิฎก ไม่มีอะไร ไม่มีพระพุทธ ไม่มีพระธรรม ไม่มีพระสงฆ์ แต่เขาก็มีอะไรอย่างหนึ่งเหมือนกัน ซึ่งในนั้นมีรวม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รวมอะไรอยู่หมด

ฉะนั้นเขาไม่ต้องการพระไตรปิฎก ถ้าเข้าถึงธรรมชาติเดิมแท้ได้ เรื่องทุกเรื่องของพระไตรปิฎกมีอยู่ในนั้นแล้ว เพราะว่าพระไตรปิฎกมีขึ้นก็เพื่อสิ่งนี้ เป็นคำบรรยายเพื่อสิ่งนี้ทั้งนั้น เพื่อให้จิตหลุดพ้น ไม่ยึดอะไร ไม่ถืออะไร ไม่เอาอะไร ไม่เป็นอะไร

ครั้งพุทธกาล มีคนไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พักเดียวสำเร็จเป็นพระอรหันต์เลย ไม่รู้ว่ามีพระไตรปิฎก ไม่รู้ว่ามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้งนั้น แต่แท้จริงมีอยู่ในนั้นเสร็จ ในการเป็นพระอรหันต์ของบุคคลนั้น มีข้อเท็จจริง มีความรู้ มีอะไรหมด โดยคนนั้นไม่ต้องรู้เรื่องดับกิเลส ดับทุกข์ มันมีอยู่ในภาวะนั้นแล้ว คล้าย ๆ กับเซ็นอยู่มากเหมือนกัน เหมือนกับครั้งพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าสอนเอง คนไปเฝ้าเดี๋ยวเดียวเป็นพระอรหันต์อยู่ตรงที่นั่งที่นั่นเลย ตอนนั้นก็ไม่มีการร้อยกรองพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกก็ไม่มี แล้วก็ไม่ได้พูดกับคนเหล่านั้นอย่างในพระไตรปิฎก แต่พูดตรงไปยังเรื่อง "สิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น" อะไรทำนองนั้นไปเลย ผู้ฟังก็เป็นพระอรหันต์บรรลุรู้ธรรมะสูงสุด ซึ่งภาวะนั้นมีทุกอย่าง มีอะไรรวมอยู่ทุกอย่าง

พวกเซ็นเขาเป็นอย่างนั้น เขาไม่สนใจอะไรหมด สนใจแต่ว่าจิตวุ่นเป็นอย่างไร จิตว่างเป็นอย่างไร ถ้าทำให้จิตไม่วุ่น ให้จิตว่าง จิตก็สู่สภาพเดิมแท้ที่ไม่วุ่น หรือไม่เป็นอะไรเลย ไม่วุ่นด้วย ไม่ว่างด้วย คือไม่เป็นอะไรเลย ไม่พูดว่าอะไรเลย หุบปากเงียบ

ถ้าพูดอย่างนี้ คนที่ได้ยินเข้า เขาก็คิดว่า ทำลายความหวังของคนทั้งหมด หรือว่าทำลายการศึกษา ไม่ส่งเสริมการศึกษา ไม่ชักชวนให้มีการศึกษา หรือถ้ามีการพูดกันอย่างวิธีที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสเมื่อครั้งกระโน้น ก็ว่าไม่ต้องเรียนอะไร คนก็บรรลุมรรคผลกันไปตามเรื่องตามราว ในสมัยที่ยังไม่มีพระไตรปิฎกคนบรรลุธรรมง่ายกว่าเดี๋ยวนี้มาติดพระไตรปิฎก ในสมัยที่สอนให้นับถืออย่างยึดมั่นถือมั่นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างนี้กลับจะยิ่งบรรลุได้น้อยกว่า

วิธีสอนอาจมีต่าง ๆ กัน ตามสภาพของแต่ละบุคคล

เขาก็มีเหตุผลเหมือนกัน ว่าคนยังโง่นัก สอนอย่างลึกไม่ได้สอนอย่างลึกเหมือนพระพุทธเจ้าไม่ได้ ก็น่าสงสัยเหมือนกันว่า คนที่ไปหาพระพุทธเจ้าแล้วบรรลุมรรคผลนั้นฉลาดไปทุกคนหรือเปล่า? ฉลาดทุกคนหรือเปล่า? หรือว่ามีคนที่ไม่ฉลาด แต่พระพุทธเจ้าท่านสามารถสอนคนที่ไม่ฉลาดโดยวิธีอื่น โดยวิธีหนึ่งที่คนก็บรรลุมรรคผลไปตามสมควร แต่วิธีที่สอนจะสอนต่าง ๆ กัน คนไม่รู้หนังสือเลยก็สอนอย่างหนึ่ง คนนั้นเป็นอะไรมา ท่านก็รู้ แล้วก็สอนอย่างหนึ่ง บางคนเป็นอย่างอื่นอีก ท่านก็สอนอีกอย่างหนึ่ง คำพูดคำเดียว ทำให้เป็นพระอรหันต์ไปได้ก็มี คำพูดที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่องคุลีมาลว่า "ฉันหยุด ท่านไม่หยุด" นี่คำพูดอย่างเซ็น

ในบาลีไม่มีเรื่องนี้ เรื่ององคุลีมาลนี้สิ่งเหล่านี้ไม่มีในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ฉันหยุดแล้ว ท่านนั่นแหละไม่หยุด" องคุลีมาลบอกให้พระพุทธเจ้าหยุด พระพุทธเจ้าบอกว่า "ฉันหยุดแล้ว ท่านนั่นแหละไม่หยุด"

อย่างนี้องคุลีมาลต้องฟังถูก แล้วคนนั้นที่บันทึกเรื่ององคุลีมาลนั่นแหละ ฟังไม่ถูก จึงไปอธิบายว่า พระพุทธเจ้าบอกให้หยุด นั่นคือหยุดฆ่าคน

คำว่า "หยุด" มีความหมายลึกยิ่งกว่าหยุดทางกิริยา

ที่จริง หยุดอย่างนี้ ไม่ใช่หยุดฆ่าคน เป็นหยุดที่มีความหมายมากกว่านั้น คือหยุดที่เป็นตัวฉัน หยุดที่ต้องการนั่นต้องการนี่ หยุดไปนั่นไปนี่ เพราะไม่หวังอะไร จึงไม่ไปที่ไหน ไม่มาที่ไหน และก็ไม่หยุดที่ไหน หยุด คือ ดับหาย หรือว่างไป อย่างนี้ หมายถึงหยุดอย่างนั้น หยุดฆ่าคนนั้นเป็นอรหันต์ไม่ได้

นี่องคุลีมาลเขารู้ เขาเข้าใจโดยบังเอิญหรืออย่างไรก็ตาม ก็รู้ว่าหยุดของคนเรา คือดับทุกข์ นี่เป็นอย่างนี้ ฉะนั้นจึงเปลี่ยนจิตใจทีเดียวเป็นพระอรหันต์ไปเลย ทั้ง ๆ ที่ไล่ฆ่าคนมาหยก ๆ และจะฆ่าแม่ของตัวเป็นคนสุดท้ายให้ครบร้อย ก็แปลว่า องคุลีมาลเป็นพระอรหันต์ เพราะคำพูดเพียงคำเดียวว่า "หยุด" นี้

นี่ฟังดูเถอะ ในคำว่า "หยุด" คำเดียวนั้น มีพระไตรปิฎกทั้งหมด มีพระพุทธ มีพระธรรม มีพระสงฆ์ อะไรซึ่งเป็นใจความทั้งหมดอยู่ในคำว่า "หยุด" คำเดียว ก็แปลว่า องคุลีมาลก็ไม่ได้เรียนพระไตรปิฎก ไม่ต้องการพระไตรปิฎก ไม่ต้องการเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่เป็นพระอรหันต์ได้ แล้วก็หยุดได้ แล้วก็เลยเป็นหมด แล้วก็มีหมด

นี่ถ้าพูดอย่างเซ็น มันก็กลายเป็นอย่างนี้ เรื่องมันกลายเป็นอย่างนี้ พวกเราก็ยังอยากจะเรียนกันอีกมาก ไม่เรียนธรรมะด้วยซ้ำไป เรียนภาษา เรียนเปลือกของธรรมะเสียซ้ำไป แต่แล้วธรรมะก็ยังอยากจะเรียนอีกมาก ไม่รู้ว่าจะไปทิศไหนทางไหน ไม่รู้ว่าจะไปจบไปสุดลงที่ตรงไหน ยังอยากจะเรียนกันอยู่อีกมาก นี้คือไม่หยุด

หยุดในภาษาธรรมะสูงสุด หยุดที่หยุดอย่างนี้ ถ้าพูดให้ถูกต้องหยุดมีตัวฉันเสีย คำว่า "หยุด" คือหมดตัวฉัน หยุดตัวฉัน ไม่มีตัวฉัน นี้คือหยุด ทีนี้ทั้งชีวิตก็ไม่มีตัวฉัน ก็เหลือเป็นซาก เป็นซากที่เหลือทั้งชีวิตที่ทำงาน หรือทำหน้าที่ พระพุทธเจ้าก็ทำหน้าที่พระพุทธเจ้า พระสาวกก็ทำหน้าที่พระสาวก เมื่อเป็นพระอรหันต์แล้วไม่มีตัวฉันแล้ว หยุดตัวฉันเสียแล้ว แต่ร่างกายและจิตใจก็ยังทำอะไรไปก็ตามในตัวเอง เพราะในร่างกายจิตใจนั้น ยังมีปัญญาเหลืออยู่ มีความตั้งใจดีอะไรเหลืออยู่ มันก็ทำไปสักว่าเป็นซาก ทำไปอย่างเป็นซาก เศษซากที่เหลือ เหลือเป็นซาก "ไม่มีตัวฉัน ไม่มีของฉัน" อย่างนี้คือหยุด อย่างที่องคุลีมาลเข้าใจ และเป็นพระอรหันต์ที่นั่นตรงตามความหมายของพระพุทธเจ้า

ให้หัดทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง คำพูดที่ว่า "ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง" นี้ก็คือหัดหยุด ฉะนั้นทุก ๆ คนที่ขยันทำงานนี้ งานก็ทำไปแต่พร้อม ๆ กันนั้น ก็หัดทำงานด้วยจิตว่าง คือหยุดเรื่อย หัดหยุดเรื่อยอย่าทำด้วยจิตใจที่ทะเยอทะยาน อย่างนั้น อย่างนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยความหม่นหมอง ส่วนมากนั้นอยากได้เงินก็มาทำงาน ถ้าไม่ต้องการเงินก็อยากได้เกียรติ ถ้าไม่อยากอะไรเลย คือหยุด คือไม่ได้อยากจะเอาอะไรเลย นั้นแหละคือ หยุด ถ้าทำงานก็ทำด้วยจิตว่าง เหมือนพระพุทธเจ้า เหมือนพระอรหันต์ท่านทำ

พระพุทธเจ้า "หยุด" แต่ยังทำงาน

พระพุทธเจ้าท่านหยุดแล้ว แต่ทำไมทำงาน? ทำไมท่องเที่ยวไปสั่งสอนทั่วชมพูทวีป? อะไรที่ไปนี่? ตัวฉันไม่มีแล้ว แล้วอะไรไป? ก็ซากเศษของเมตตา ของปัญญานี้แหละพากันไป เพราะได้บำเพ็ญเมตตาและปัญญามามากมาย ร่างกายที่ประกอบด้วยปัญญา เป็นซากเหลืออยู่อันนี้ก็ดิ้นไปตามเรื่องของซาก กิเลสไม่มีก็แล้วกัน กิเลสไม่มีนั้น คือหยุด ถ้ากิเลสมีจะหยุดไม่ได้ จะต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เรื่อยไป พระพุทธเจ้าท่านต้องการไปโปรดคนไปสอนคน หรือต้องการอะไรก็ต้องการกัน แต่ไม่ต้องการด้วยกิเลส แต่เป็นความประสงค์ของปัญญา ของเมตตา คนธรรมดามีกิเลส โลภะ โทสะ โมหะ เต็มไปด้วยความอยากทั้งนั้น เช่นเราทำงานเพราะอยากได้เงิน นี่ก็เป็นกิเลสที่อยากได้เงิน ถ้าทำงานเพราะอยากได้เกียรติให้เขายกย่อง อย่างนี้ก็ทำงานเพราะอยากได้เกียรติ อย่างนี้ไม่ว่าง ไม่หยุด

จงหัดทำงานชนิดที่เรียกว่า ทำงานเพื่องานอย่างจริยธรรมสากลเขาเรียกว่าทำงานเพื่องาน ต้องหัด ไม่ใช่ว่าจะทำก็ทำได้ ถ้าพูดอย่างเราก็ว่า "ทำงานด้วยจิตว่าง" หัดทำงานด้วยจิตว่างเรื่อย ๆ ไป นี่เป็นวิธีลัดที่สุด ตรงที่สุด อย่าทำงานเพื่ออยากได้เงินได้ของ อย่าทำงานเพื่ออยากได้เกียรติ เดี๋ยวนี้พากันทำเพื่อเงิน เพื่อเกียรติไปเสียหมด

เราต้องเอาอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านสอน เหมือนอย่างที่สอนองคุลีมาลว่า "หยุด" ให้รู้จักหยุด ก็ดีแล้ว แล้วสอนโมฆราชว่า "มีสติเห็นโลกเป็นของว่างอยู่เสมอ" นี่ทำอย่างนี้ได้ อย่าเรียนเพื่อลาภสักการะเพื่อเกียรติยศ อย่าทำงานเพื่อลาภสักการะ เพื่อเกียรติยศ เพราะอย่างนั้นไม่หยุด แต่วิ่งจนเป็นบ้าไปเลย

เรื่องได้เรื่องเสีย เป็นต้นเหตุของเรื่องอื่น ๆ

มีความลับ เป็นลับอย่างยิ่ง มีอยู่ข้อหนึ่ง ซึ่งไม่ลึกลับอะไร แต่ก็ลับ เพราะว่าไม่มองกัน ไม่ค่อยจะมองกัน พอเมื่อเราศึกษาธรรมะทั่วถึงเข้าในธรรมะชั้นลึก ๆ เราจึงมองเห็น ว่าที่เป็นความลับที่สุด ทำความยุ่งยากที่สุด นั้นก็คือ การได้ กับ การเสีย นี้แหละ คุณลองจำคำนี้ ๒ คำนี้ ได้ กับ เสีย เรื่องได้กับเสีย หรือการได้กับการเสีย เรื่องได้เสีย ๒ เรื่องนี้ใช้ได้แม้กระทั่งสัตว์เดรัจฉาน ๒ คำนี้ แล้วก็มาถึงคน

คนที่เป็นคน ก็ต้องมีความรู้สึก เรื่องได้เรื่องเสียมาแต่แรก ตั้งแต่แรกคลอดออกมาก็มีความรู้สึก เรื่องได้ เรื่องเสีย ได้กิน ไม่ได้กิน เขาให้หรือเขาไม่ให้ นี่ความรู้สึกว่า ได้กับไม่ได้นี้คือเสีย ซึ่งเริ่มฟักตัวขึ้นมาตั้งแต่คลอดมา แม้แต่สุนัขมันก็รู้ว่า ได้กินหรือไม่ได้กิน มันมีสองอย่างเท่านั้น ได้หรือไม่ได้เท่านั้น

ขอให้สนใจสองคำนี้ให้มาก เพราะมันเป็นต้นตอของทั้งหมด ที่แท้เรามันอยากได้ ไม่อยากเสียทั้งนั้น อันนี้อยู่เป็นส่วนลึก ส่วนลึกที่สุด และเป็นต้นเหตุของทั้งหมด ตอนหลังมีคำอื่นเกิดขึ้นตามมา แยกประเภทตามหลังกันเลย จนเป็นสองฝ่ายอย่างนี้หมด มันมาจากส่วนลึกคือได้ กับ เสีย

ได้กิน หรือ ไม่ได้กิน ได้อร่อย หรือ ไม่ได้อร่อย เงินนี้ไม่มีความหมายในตัว แต่มีความหมายที่เป็นเหตุให้ได้ เป็นเหตุให้ได้อร่อยให้ได้กิน ก็เพราะเงิน จึงมีคนต้องการ

ทีนี้มาถึงคำว่า บุญ กับ บาป บุญนั้น คือส่วนที่จะได้ คนก็ชอบบุญ บาปนั้น คือส่วนที่ไม่ได้และเสีย เป็นส่วนที่ไม่ได้ คนก็ไม่ชอบบาป เลยติดบุญ ไม่ชอบบาป

สูงขึ้นมาอีก เรื่องดีเรื่องชั่ว เรื่องดีเป็นเหตุให้คนได้ ได้ก็ชอบ ชั่วเป็นเหตุให้ไม่ได้ คนก็ไม่ชอบชั่ว

เรื่องบุญบาป ดีชั่ว สุขทุกข์ อะไร ๆ ก็เหมือนกัน ล้วนมาจากราก รากทีแรก คือได้กับ เสีย สุข คือ ได้ ทุกข์ คือ ไม่ได้ ไม่ได้ที่ต้องการ สุขคือได้ที่ต้องการ ถ้าเราอย่าเชื่อ อย่าให้เรื่องได้เรื่องเสียนี้หลอกเราได้แล้ว เรื่องอื่นหลอกไม่ได้ ยกเลิกหมด

ขอให้เห็นว่า เรื่องได้เรื่องเสีย นี้เป็นเรื่องหลอก เรื่องบุญ-เรื่องบาป ดีชั่ว สุขทุกข์ ยกเลิกไปหมดเลย เพราะเป็นเรื่องหลอก หลอกสองชั้น สามชั้น สี่ชั้นไปอีก แม้แต่สุนัขก็เหมือนกัน อย่าว่าแต่คนเลย ถ้าได้ มันก็ดี มันรักเจ้าของ หรือมันกตัญญูเพราะมันได้ ถ้าไม่ได้มันก็เดือดร้อนเหมือนกัน แล้วมันก็ไม่ชอบ หรือมันจะกัดเอาด้วย หรือว่า ถ้าได้มันยอมอยู่ มันยอมตาม

แม้พืชสิ่งที่มีชีวิต เช่นต้นไม้ หญ้าบอน มันก็ต้องการจะได้ มันไม่ต้องการจะเสีย ขอให้ดูต้นไม้ต้นไล่ หญ้าบอนต่าง ๆ มันดิ้นรนเพื่อจะได้ ได้น้ำ ได้แสงแดด ได้อาหาร ได้ต่าง ๆ มันดิ้นรนที่จะไปเอา "ได้" ส่วนเสียนั้น มันกลัวเหมือนกัน ฉะนั้นรากฐานที่จะเกิดเรื่องอยู่ตรงความรู้สึก เรื่องได้เรื่องเสีย ถ้าอย่ามีความรู้สึกเหล่านี้แล้ว จิตจะหยุดจะว่าง จะเป็นอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า "หยุด" หรือฮวงโปว่า "ว่าง" ว่างเด็ดขาดไปเลย ที่หยุดไม่ได้ ว่างไม่ได้ ก็เพราะมีความรู้สึกเต็มอยู่ในใจว่า ได้ กับ เสีย

ระวังอย่าให้ เรื่องได้เรื่องเสีย ครอบงำจะรู้ธรรมะลัดอย่างเซ็น

ถ้าคุณศึกษาความหมายของคำว่า ได้ กับ เสีย อย่างเดียวนี้แล้ว จะรู้ธรรมะอย่างเร็วที่สุด แล้วลัดอย่างเซ็นเหมือนกัน ลัดอย่างวิธีของเซ็น คือคอยดูจิตของเราเรื่อย จิตไปเป็นทาสของความได้ ความเสียเข้าหรือเปล่า ดูทุกวันเลย มันคอยจะเป็นทาส ขี้ข้าของความได้ความเสียอยู่เสมอ ถ้าได้กิน ก็ดีใจ ไม่ได้กินก็ไม่ดีใจ เขาให้น้อยไปก็ไม่ชอบ ต้องการจะได้มาก เขาให้ช้าก็ไม่ชอบ ต้องการจะได้เร็ว ๆ นี้มันมากถึงอย่างนี้ นี่เรื่องได้

เรื่องตัวกูของกู กิเลสประเภท ภวตัณหา ก็ขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้เหมือนกัน ไม่ใช่เฉพาะกามตัณหา คือได้เป็น ได้รับคำยอ ได้ยกย่อง บางคนเงินก็ไม่อยากได้ มีอยู่หลาย ๆ คนในวัดนี้ ไม่ต้องการเงิน แต่ต้องการลูกยอ นั่นก็คือได้เหมือนกัน ความต้องการจะได้มีฤทธิ์มีเดช มากกว่าคนอยากได้เงินเสียอีก สำหรับคนอยากได้ลูกยอนี้ก็ขึ้นอยู่กับคำว่า ได้ และเสียนี้ เมื่อไรได้เกียรติ ก็คือได้ ได้เหลือเกินแล้ว เมื่อไรไม่ได้เกียรติ ไม่มีใครขอบใจ ไม่มีใครสรรเสริญ ก็ถือว่าเป็นเรื่องเสีย จิตใจหม่นหมองเป็นทุกข์ ฉะนั้นระวังเพียง ๒ คำ เรื่องได้กับเรื่องเสียนี้ จิตพ้นจากเรื่องได้เรื่องเสีย จะเป็นพระอรหันต์ไม่ทันรู้

ถ้าไม่เป็นทาสของการได้ และการเสียแล้ว ก็ไม่เป็นทาสของดี-ชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ ไม่เป็นทาสของอะไรทั้งหมดเลย เป็นจิตเดิมแท้ เป็นจิตว่าง เป็นจิตอะไรก็ตาม แบบของพวกเซ็นเขาว่า เป็นเรื่องจิตหลุดพ้น เป็นจิตที่หลุดพ้น ไม่ถูกผูกรัด ไม่ถูกเผาลน ไม่ถูกอะไรหมด

จิตที่หลุดพ้นคืออยู่เหนือได้เหนือเสีย ไม่มีใครมาทำให้รู้สึกว่า "ได้" ได้เลย ไม่มีใครมาทำให้รู้สึกว่า "เสีย" เพราะว่าไม่ต้องการ เงินก็ไม่ต้องการ เกียรติก็ไม่ต้องการ อะไรก็ไม่ต้องการ แม้แต่ชีวิตก็ไม่มีความหมาย คือไม่ได้ต้องการ ไม่ต้องการจะอยู่ เมื่ออยู่ ก็อยู่ของมันเอง

ทีนี้ ใครจะมาทำอะไรได้ เทวดาก็มาทำอะไรไม่ได้ พระเจ้าก็มาทำอะไรไม่ได้ ถ้าเราไม่ต้องการอะไรขึ้นมา

ต้องฝึกตรวจแก้จิตใจว่ายังเป็นทาสเรื่องได้เรื่องเสียเพียงไร

เรื่องกรรมนั้น คือเรื่องเวียนว่ายไปตามความได้ เสีย ดี ชั่ว บุญ บาป สุข ทุกข์ เราพ้นกรรม เหนือกรรม หมดกรรม ก็หยุด คือหยุดในจิต ถ้าไม่ทำอะไรเลยก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าเป็นทาสของกิเลส หรือไม่เป็น เพราะฉะนั้นต้องทำ ต้องทำอะไรลงไป เช่นไปบิณฑบาตก็ตาม หรือทำอะไรก็ตาม ทำไปก็แล้วกัน ทำงานที่เป็นประโยชน์ก็แล้วกัน แล้วก็ในขณะที่ทำงาน คอยเฝ้าระวังจิตใจว่าเป็นทาสของการได้ การเสียหรือเปล่า เช่นทำสำเร็จแล้วดีใจ ก็รู้ว่า อ้าว เป็นทาสของการได้ การสำเร็จ พอทำไม่ได้ ทำไม่สำเร็จ เกิดโกรธ อึดอัดขัดใจ แม้แต่เขียนภาพ เขียนอะไรก็ตามใจ พอได้อย่างใจก็สบายใจ พอไม่ได้อย่างใจก็เกิดไม่สบายใจ อย่างนี้มันก็ยังเป็นทาสของการได้ และการเสียอยู่ ยังต้องฝึกหัดต่อไป

เห็นไหมว่าเราไม่ต้องมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็ได้
ถ้าเราศึกษาเรื่องการได้ และการเสียนี้แล้ว
เราไม่ต้องเรียนพระไตรปิฎกก็ได้

เห็นไหมว่าเราไม่ต้องมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็ได้ ถ้าเราศึกษาเรื่องการได้ และการเสียนี้แล้ว เราไม่ต้องเรียนพระไตรปิฎกก็ได้ เรียนเรื่องได้เสีย เรื่องเดียวนี้ แต่ขอให้ศึกษาจิตใจในเรื่องที่ว่า เป็นทาสของการได้การเสียนี้ก็แล้วกัน แล้วในนั้นแหละจะมีเรื่องกิเลส ตัณหา เรื่องรูป เรื่องนาม เรื่องอะไรหมดเลย เพราะทุกอย่างเพื่อได้ และเพื่อเสีย กับเพื่อไม่ได้ไม่เสีย อย่างที่ ๑ ก็คือได้ อย่างที่ ๒ คือเสีย อย่างที่ ๓ คืออยู่เหนือได้เหนือเสีย ต้องการจะได้ก็อย่างหนึ่งละ แต่ที่มันไม่ต้องการจะได้ก็มีอย่างหนึ่งละ มันมีมาก็เฉย ๆ ได้ ตามธรรมดา มันล้วนแต่เป็นทาสของการได้การเสียไปทั้งนั้น

อีกประการหนึ่ง ถ้าว่าจะเอาประโยชน์ที่สุดของการมาอยู่ที่สวนโมกข์นี้ จะต้องรู้จักคำว่า "โมกฺข" สวนโมกข์ โมกขะ รู้จักคำนี้ จะออกไปจากการได้การเสีย คำว่าโมกขะ แปลว่าหลุดพ้นออกไป นั่นแหละคือหยุดเหมือนกัน หลุดพ้นออกไปได้จากการผูกมัดของการได้ การเสีย บุญ บาป สุข ทุกข์ นั่นก็เรียกว่าโมกข์ คำว่า โมกข์ ที่แปลว่า หลุดพ้น มันก็คำเดียวกับคำว่าหยุด คำเดียวกับคำว่าว่าง ฉะนั้นถ้าจะให้เหมาะสมกับการอยู่ในสวนโมกข์ ก็ต้องศึกษาเรื่องว่างนี้ เรื่องออกไปพ้นนี้ ทำงานด้วยจิตว่าง แล้วคอยเฝ้าดูว่า เราทำงานด้วยจิตว่างหรือเปล่า ถ้าเราทำงานด้วยจิตวุ่น มีเรื่องได้เรื่องเสีย เรื่องผิด เรื่องถูก เรื่องอะไรอยู่นี้ละก็ไม่ได้แล้ว ไม่เป็นเรื่องแล้ว เป็นคนละเรื่องเสียแล้ว คนละรูปเสียแล้ว

ธรรมะของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า ว่างว่างว่างว่าง นี้ท่านหมายถึงอย่างนี้ แล้วก็ท่านต้องการให้เรา สอนสอนสอนสอนสอน กันให้รู้เรื่องนี้ ท่านหมายถึงอย่างนี้

ธรรมจักรนั้น คือความหมายของคำว่า ธรรมะที่แท้จริงซึ่งว่าง และฆ่าอะไรได้ ถ้าไม่ว่าง จะฆ่าอะไรไม่ได้ แล้วจะไปเรียกว่าธรรมจักร อย่างไรได้ ถ้าเรียกว่าธรรมจักร มันต้องตัดอะไรขาดกระจุยกระจายไป ไม่มีอะไรรอหน้า รอไม่ติดเลย ฉะนั้นธรรมะเรื่องว่าง เรื่องไม่เอา เรื่องไม่ได้ ไม่เสียนั้น จะตัดอะไรให้ขาดกระจุยกระจายไปได้ เรียกว่า ธรรมจักรแท้จริง

ถ้าสอน เอานั่น เอานี่ ทำบุญ ทำดี ทำชั่ว นั่นไม่เรียกว่า ธรรมจักร ที่สอนกันอยู่เรื่อย ๆ ไป จะดับหรือตัดอะไรไม่ได้ มีแต่จะยิ่งเอามากขึ้น ถ้าตัดไม่ได้ก็ไม่ใช่ธรรมจักร

ระวัง อย่าตกเป็นทาสของเรื่องได้ เรื่องเสีย

ระวังให้ดี ๆ พระเณรองค์ไหนก็เหมือนกัน กำลังเป็นทาส ก้มหัวลงต่ำเป็นทาสของการได้ ทำอะไรเพื่อจะได้ ทำนั่นทำนี่เพื่อจะได้ ทำนี่เพื่อจะได้นั่น ทำนั่นเพื่อจะได้นี่ ประจบคฤหัสถ์ ในที่สุดละก็หมดความเป็นภิกษุ เป็นพระเป็นเณรต้องประจบคฤหัสถ์ ละก็หมดความเป็นบรรพชิต ทำงานเพื่อได้เงิน แล้วประจบคฤหัสถ์ เพื่อจะได้สตางค์มา พอหนักเข้า ๆ ก็คดโกงหลอกลวงเลย ไม่ใช่ประจบละทีนี้ แล้วก็ไม่มีอะไรเหลือ เป็นมนุษย์ก็ไม่เป็น อย่าว่าแต่เป็นพระเป็นเณร ฉะนั้นจะทำอะไรวันหนึ่ง ๆ ระวังอย่าให้เป็นทาสของการได้ หรือการเสีย

เป็นทาสของความได้ ก็เป็นโลภะ เป็นทาสของความเสีย ก็เป็นโทสะคือโกรธ พอไม่ได้ก็โกรธ เราต้องการจะได้ นี่เป็นทาสของโทสะ พอได้ก็เป็นทาสของโลภะ และตลอดเวลามันก็หลง ไม่รู้ว่าควรจะทำอะไร อย่างไร นี่เรียกว่าอยู่ด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง

ขอให้หัดเสียใหม่ทุกลมหายใจเข้าออกทุกลมหายใจเข้าออก ระวังอย่าได้เป็นทาสของการได้การเสีย นี้เป็นอานาปานสติที่สั้นที่สุด ที่ย่อที่สุด ระวังอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก อย่าให้เป็นทาสของการได้การเสีย

วันหนึ่ง ๆ ใครทำอะไรก็ตามใจเถอะ บางคนทำนั่น บางคนทำนี่ บางคนทำโน่น ในวัดนี้มีงานสารพัดอย่าง แต่ต้องระวังกันทั้งหมด ทุกคนต้องระวังอย่าเป็นทาสของการได้ และการเสีย แล้วทำงานทุกชนิด ด้วยจิตว่าง คือทำด้วยสติปัญญา หรือด้วยเมตตากรุณา ด้วยการทดสอบตัวเอง ถ้าไม่ทำอย่างนี้ก็จะเหมือนกับที่เขาทำ ๆ กัน เหมือนกับชาวบ้านเลย เป็นพระเป็นเณรก็เหมือนกับชาวบ้าน เพราะชาวบ้านเขาก็ทำเพื่อจะได้ เพื่อจะแก้ความยากจน เพื่อจะมีเงิน เพื่อจะมีเกียรติ เพื่อจะสนุกสบาย เพื่อจะนอนจะกินให้สบาย แต่พระเราจะทำอย่างนั้นไม่ได้ ต้องทำด้วยไม่เอาอะไร ไม่เอา ไม่รับเอาอะไรมา มีผลอะไรเกิดขึ้นก็ไม่รับเอา ลาภสักการะก็ไม่รับเอา เกียรติก็ไม่รับเอา นั่นแหละ คือว่าใกล้ต่อการหยุด ใกล้ต่อการหยุดเข้าไปทุกที จนกระทั่งหยุดได้จริง ๆ และหยุดได้จริง ๆ สักวันหนึ่ง

ฝึกไม่เอาอะไรนี้ก็ยังไม่มากเท่าอาจารย์วิปัสสนา ที่จะต้มคนทั้งเมือง เราไม่เป็นอาจารย์วิปัสสนา อย่ากล้าคิดว่า จะเป็นอาจารย์วิปัสสนา เป็นจิตดวงเดียว คนเดียว แล้วก็ไม่ต้องการอะไร อย่างนี้ดีกว่า ถ้าเป็นอาจารย์ผู้มีเกียรติ เป็นผู้มีชื่อเสียง คนนั้นนับถือ ก็รวยกันใหญ่ มีเกียรติมากเลย ผลสุดท้ายก็ไม่ได้หยุด แล้วยิ่งวิ่งไกลออกไป ไกลออกไป วิ่งไกลออกไป

วัดนี้ทั้งหมดนี่สร้างขึ้นมา ก็เพื่อจะสอนเรื่องนี้ทั้งนั้น สอนเรื่องว่างนี้ สอนเรื่องว่างทุกวิถีทาง ที่นี้คนที่กำลังทำงานสร้างตึก สร้างวัด นี้อยู่ก็ต้องหัดก่อน ต้องเป็นคนเอาก่อน ทำก่อน ฝึกก่อน ทำให้ได้ก่อน ถ้าไม่มีงานทำก็ไม่รู้ ไม่มีงานทำก็ไม่มีทางที่จะวัดจิตใจของตัวเองได้

ต้องทำอะไรลงไป ชนิดที่มันเป็นการได้ หรือเป็นการเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ทำลงไป แล้วพอจะมีการได้ หรือจะเสียขึ้นมา เราก็ระวังจิตใจอย่าให้ไปตกเป็นทาสของการได้ การเสีย ทำอย่างนี้เรื่อยไป ไม่กี่เดือนกี่ปีก็จะเห็นธรรม จะมีธรรมหรือจะถึงธรรม ทำงานด้วยจิตว่าง ผลของงานที่ได้ยกให้ความว่าง ส่วนกินอาหารไปวันหนึ่ง ๆ นั้น กินของความว่าง เพราะเมื่อเราทำให้ความว่าง เราก็กินอาหารของความว่าง ก็ใช้ได้เหมือนกัน ไม่ต้องมีตัวเรา

การสอนธรรมขั้นนี้ต้องพิจารณาดูก่อน จะใช้สอนในที่ทั่วไปไม่ได้ผล

ธรรมะชนิดนี้ หรืออย่างนี้นั้น ยากเกินไปที่จะไปสอนเป็นสาธารณะ สอนที่ไหนเขาก็ต้องหาว่าเราบ้าที่นั่น เอาเรื่องอะไรก็ไม่รู้มาสอน เรื่องธรรมะชั้นแท้จริงจึงยังไม่ค่อยมีสอน สอนแต่เรื่องขั้นต้น เรื่องรากฐาน เรื่องผลสุดท้ายที่เป็นเรื่องได้เรื่องเสีย กว้างออกไป กว้างออกไปจนไม่สิ้นสุด เราไปมัวสอนกันแต่ให้ทำบุญ ๆ ทำบุญแล้วจะรวย แล้วจะสวย แล้วจะเกิดดี เกิดรวย เกิดสวย สอนกันอยู่แต่เพียงแค่นี้เท่านี้เลยไม่มีที่สิ้นสุด

ใครอยากมีธรรมะใกล้พระพุทธเจ้าก็ต้องเพิกถอนเรื่องได้เสีย

ถ้าเราอยากก้าวหน้าให้มีธรรมะ ใกล้พระพุทธเจ้าเข้าไป เราก็ต้องต่อสู้เรื่องนี้ ต่อสู้เรื่องไม่เป็นทาส ไม่เป็นขี้ข้าของเรื่องได้ เรื่องเสียแล้วนั่นแหละ คือหมดทุกเรื่อง เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องสุข เรื่องทุกข์ เรื่องนรก เรื่องสวรรค์ เรื่องทุก ๆ เรื่อง ขึ้นอยู่กับเรื่องได้เรื่องเสีย เรื่องเดียว คำเดียว อันนี้เป็นมูลเหตุให้เกิดคำว่า ดี ชั่ว บุญ บาป สุข ทุกข์ เราเล่นงานที่ต้นตอของมันอย่างนั้น เล่นงานตรงที่อาการที่ได้ อาการที่เสีย อย่าให้มันมีอำนาจขึ้นมา อย่าให้มีความหมายขึ้นมา อย่าให้มีพิษสงขึ้นมา ที่ว่าเรื่องได้เรื่องเสียถูกเพิกถอนไป คืออยู่เหนือได้ เหนือเสีย แล้วสิ่งต่าง ๆ เรื่องต่าง ๆ ก็หมดคราวเดียวกันเลย เพราะเป็นเรื่องเดียวกัน หมดไปพร้อมกัน ดี ชั่ว บุญ บาป สุข ทุกข์ หมดไปพร้อมกัน

ขอให้เข้าใจไว้ว่า เรื่องได้เรื่องเสียเป็นรกรากของทั้งหมด เรื่องได้ก็เป็นเหตุให้เกิดความหมายแก่คำว่าบุญ ว่าสุข ว่าดี ว่าสวรรค์ ว่าอะไรต่าง ๆ นี้ เรื่องเสียก็ทำให้เกิดความหมายแก่คำว่าบาป ว่าชั่ว ว่าทุกข์ ว่านรก ว่าอะไรไปตามนั้น ตามคู่ที่มันตรงกันข้าม ถ้าเราแก้ปัญหาเรื่องได้เรื่องเสียสำเร็จ เรื่องอื่นก็สำเร็จหมดเท่านั้น ฉะนั้นจึงไม่ต้องพูดกันมาก ไม่ต้องพูดถึง ศีล สมาธิ ปัญญา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระไตรปิฎกก็ได้ นั่นเก็บไว้ก่อน ทำอย่างที่กล่าวมานี้ให้ได้ แล้วก็ได้หมด แล้วก็มาเอง นี่เรื่องสุญญตา เรื่องจิตว่าง เรื่องหยุด เรื่องหลุดพ้น มีความหมายอย่างนี้ ขณะนี้กำลังเป็นที่สนใจขึ้นบ้างก็คงจะดีต่อไปอาจจะมีคนสนใจมากขึ้น

ความเจริญของโลกสมัยใหม่ ทำให้มีทุกข์มากขึ้น

ที่แล้วมา เรื่องสุญญตา หรือจิตว่าง ถูกกักไว้ไม่ให้สอน จึงไม่เอามาพูดกัน เขาหาว่ายากเกินไปบ้าง เดี๋ยวนี้เขายิ่งเข้าใจผิด ว่าเรื่องเหล่านี้จะทำให้คนไม่พัฒนา ทำให้คนไม่สร้าง จะให้คนหยุดเสียหมด นั่นเป็นความโง่นั่นแหละ คนที่เป็นทาสของเรื่องได้เรื่องเสียมากเกินไปจึงมองไม่เห็น คนต้องชนะสิ่งนี้ จึงจะไม่เป็นทุกข์ในการทำการงาน หรือว่าเมื่อชนะสิ่งนี้ได้เด็ดขาดไปแล้วก็สามารถทำงานได้ดีกว่าแต่ก่อน

พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ก็ทำงานอย่างยิ่งไม่มีหยุดนิ่ง ฉะนั้นธรรมะนี้ไม่ได้ทำให้คนขี้เกียจ หรือไม่ได้ทำให้คนหยุดทำการงาน แต่กลับทำให้คนทำการงานอย่างดี อย่างที่ไม่มีความทุกข์ด้วย ไม่เป็นอุปสรรคแก่การพัฒนา ไม่อย่างนั้นแล้ว คนนี่จะเป็นโรคเส้นประสาทกันมากขึ้น เพราะไม่ได้อย่างใจ แล้วจะฆ่าตัวตายกันมากขึ้น เพราะจิตคิดหุนหันพลันแล่นมากขึ้นทุกที ทำให้เป็นทุกข์ทรมานนอนไม่หลับมากขึ้น ๆ กลายเป็นบ้ากันทั้งโลกเลย

เดี๋ยวนี้เรื่องได้เรื่องเสียนี้แหละ เป็นเหตุให้ทำสงครามกันทั่วโลกไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ถือธรรมะ ไม่ถือพระเจ้า ถือแต่เรื่องได้ เรื่องเสียแล้วก็เบียดเบียนฆ่าฟันกันอยู่เรื่อย ไม่ว่ากำลังรบกันอยู่ที่ไหน มีมูลมาจาก เรื่องได้-เรื่องเสียทั้งนั้น ส่วนที่พูดกันว่า เพื่อความเป็นธรรม เพื่ออย่างนั้นเพื่ออย่างนี้ นั่นโกหกทั้งนั้น พูดบังหน้าทั้งนั้น เนื้อแท้ในใจของตน คือเรื่องได้เรื่องเสีย แก่พวกของเขา แก่เครือของเขา เขาจึงรบอีกเครือหนึ่งข้างฝ่ายตรงกันข้าม

ฉะนั้นโลกเรากำลังปั่นป่วน ฉิบหายกันทุกวันมากมายนี้ ก็เพราะเรื่องได้เรื่องเสียอย่างผิด ๆ เข้าใจผิด พระเจ้าก็ช่วยไม่ได้ โลกนี้มีแต่ความเดือดร้อนมากขึ้น โลกเจริญเจริญก้าวหน้าไปในทางให้เป็นขี้ข้าของความได้ความเสีย มากขึ้น

ความเจริญ ความก้าวหน้าของโลกสมัยนี้ ทำให้โลกนี้ มีทุกข์มากขึ้น ๆ มากขึ้น ๆ ความรู้ของเขาไม่ใช่เพื่อจะหยุดความทุกข์ แต่เพื่อจะเพิ่มพูนความทุกข์ ตัวเขาสร้างอะไรขึ้นมา ทำอะไรขึ้นมา ก็เพื่อเป็นทาสของการได้การเสียทั้งนั้นแหละ ไม่ใช่ตามคำสั่งของพระเจ้า ที่ว่าให้ให้อภัยแก่กันและกัน ให้ไม่เอาอะไร ให้อย่ามีอะไรเป็นของตัว ไม่มีใครทำตามคำสั่งของพระเจ้า ศาสนาที่มีพระเจ้า ก็สอนอย่างนั้นเหมือนกันคือ อย่าให้มีตัวเป็นของตัว อย่าเอาอะไรมาเป็นของตัว ให้เป็นของพระเจ้า นั่นคือเป็นของธรรมชาติ ทุกอย่างเป็นของธรรมชาติ อย่างเอามาเป็นของเรา พุทธศาสนาก็สอนอย่างนี้ ฉะนั้นเมื่อไปคดโกงของธรรมชาติเอามา ก็ต้องรับบาปคือความทุกข์

ศึกษาพุทธศาสนาที่ถูก ต้องฝึกให้หยุด ว่าง และหลุดพ้น

ช่วยกันสอนต่อ ๆ ไปด้วย ใครไปใครมา มาดูภาพ มาดูวัด มาดูอะไรนี้ ก็ต้องพูดให้เขาเข้าใจเรื่องนี้ ซึ่งเป็นความมุ่งหมายของพุทธศาสนาและของสวนโมกข์ พวกเราที่เป็นภิกษุ สามเณร ในพุทธศาสนานี้ สมมติว่าไปดูภาพปั้น ก็อธิบายให้ออกเรื่องนี้แหละ ไปดูสระต้นมะพร้าวนาฬิเกร์ ก็พูดให้ออกเรื่องนี้แหละ มาดูภาพเขียนภาพอะไรต่าง ๆ ในนี้ก็พูดให้ออกเรื่องนี่แหละ ให้หยุด ให้ว่าง ให้หลุดพ้น ก็แล้วกัน แล้วคนที่มาก็จะได้ประโยชน์มาก แล้วเราก็ได้เป็นผู้ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นมาก

แล้วก็พยายามพูด นั่นแหละได้บุญที่สุด อย่าขี้เกียจ อย่าเห็นแก่นอน ขี้เกียจพูด หลบหลีกไปเสีย เห็นใครมาไม่ออกมาต้อนรับ นี้เสียมารยาทในทางวินัยอย่างยิ่ง พระเณรไม่ให้ความเอื้อเฟื้อแก่แขกที่มานี้ขี้เกียจ หนีไปเสีย นี้ไม่ถูก นั่นมีส่วนเป็นเรื่องของวินัยด้วย คือไม่ต้อนรับเพื่อนมนุษย์ ไม่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ แล้วก็ไม่ใช่ให้ต้อนรับด้วยของกินของใช้อะไรทั้งนั้นแหละ แต่ต้อนรับด้วยธรรมะนี้ ให้เขาได้ความเข้าใจเรื่องนี้ เขาก็ได้สิ่งที่ดีที่สุด

ระวังเรื่องอะไรที่มี ๆ อยู่ เพื่อเป็นเรื่องได้เรื่องเสีย ให้แก่ตัวเองจนไม่เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ละก็ไม่ไหวแล้ว ป่วยการที่ว่าจะเรียนต่อไปจะบวชต่อไปก็ป่วยการ ไม่รู้ว่าบวชเรียนเพื่ออะไร ศึกษาธรรมะก็เพื่อจะสละความเห็นแก่ตัวออกไปเสีย อย่ามีตัว อย่ามีได้ อย่ามีเสียแล้วจะได้หยุด จะได้ว่าง จะได้หลุดพ้น นี้เป็นตัวธรรมะที่ต้องเรียนต้องมี ต้องทำให้ก้าวหน้าขึ้นไป

จงพยายามหยุดด้วยการทำให้ว่าง แล้วก็ทดสอบด้วยบทเรียนที่ทำประโยชน์ผู้อื่นด้วยจิตว่าง คือไม่เอามาเป็นตัวเรา มาเป็นของเราในเวลาวันหนึ่งคืนหนึ่งทำประโยชน์ผู้อื่นได้มาก แล้วก็ไม่รับความขอบใจ ไม่รับการตอบแทนอะไร อย่าเป็นอลัชชี คือว่า ทำเพื่อให้ได้เงินให้ได้ชื่อเสียง ให้ได้จีวรสวย ให้ได้บาตรสวย ให้ได้กุฏิสบาย อย่างนี้ทำเพื่อปัจจัยสี่ นี่ก็จัดไว้เป็นพวกอลัชชี แล้วก็จริงอย่างนั้น ที่ว่าวิ่งไปวิ่งมาก็เพื่อสิ่งนี้

ทีนี้ถ้าเราไม่ต้องการสิ่งนี้ ก็เกือบไม่มีอะไรที่จะต้องวิ่งไปวิ่งมา เราสันโดษมักน้อยอยู่ได้แล้ว กินพอไม่ตายนี้ มีกินแน่ จีวรห่มตามธรรมดาสามัญนี้มีแน่ กุฏิก็มี ยาแก้โรคก็มี ก็ไม่มีอะไรอีก เรื่องมันก็จบด้วยคำว่าหยุด เพราะไม่เป็นทาสของเรื่องได้เรื่องเสีย แล้วก็ไม่วิ่งไปวิ่งมา นี่เป็นเซ็นในพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าท่านเคยใช้ เช่น ใช้แก่องคุลีมาล เป็นต้น

ธรรมปาฏิโมกข์วันนี้ ก็เรื่องซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าหยุด เกี่ยวกับคำว่า ว่าง อย่าลืม เราเรียกว่า ธรรมปาฏิโมกข์ ซักซ้อมความเข้าใจเรื่องธรรมให้แจ่มแจ้งกระจ่างอยู่เสมอ

หัวใจของพุทธศาสนามีเรื่องเดียวคือไม่ยึดมั่นถือมั่น แต่อธิบายได้หลายปริยาย

ในที่สุดให้สังเกตดูให้ดี ว่า กี่เรื่อง ๆ พูดกันกี่ปี ๆ ก็เรื่องนี้ เรื่องไม่ยึดมั่นถือมั่น นี้เท่านั้น มีเรื่องเดียวเท่านั้น หัวใจพุทธศาสนา มีเรื่องเดียวเท่านั้นคือ ไม่ยึดมั่นถือมั่น เพราะฉะนั้นเราจึงพูดตรง ๆ มากขึ้นทุกที ซึ่งก็อาจจะกระเทือนนั่นนี่บ้าง

การพูดตรง เวลาใดที่ไม่มีได้ไม่มีเสีย เวลานั้นสบายที่สุด พอได้ขึ้นมา มันจะวุ่นอย่างได้ พอเสียขึ้นมามันก็จะวุ่นอย่างเสีย เรื่องทางวิญญาณก็เป็นอย่างนั้น เรื่องทางกายก็เป็นอย่างนั้น พอหิวขึ้นมาก็ไม่ไหว กินเข้าไปอิ่มนักก็ไม่ไหว ในระหว่างที่ไม่หิว ไม่อิ่ม นี้สบาย

เรื่องทางวิญญาณก็เหมือนกัน เมื่อไม่ได้ และไม่เสีย นั้นสบาย สุนัขมันนอนสบายในขณะที่มันไม่มีเรื่องหิว หรือเรื่องอิ่ม เรื่องกามารมณ์นี้ นี่เราเสียเปรียบสัตว์ คนเราเสียเปรียบสัตว์เดรัจฉาน ตรงที่ว่าคนเราคิดเก่ง คิดที่จะได้ คิดที่จะเสีย คนคิดเก่ง เพราะฉะนั้น เรื่องเลยมีมาก ส่วนสัตว์เดรัจฉานมีนิดเดียว เพราะฉะนั้น จึงมีเรื่องน้อย สัตว์จึงว่างได้มาก สบายกว่าเรา

สัตว์เดรัจฉานถึงฤดูสืบพันธุ์สักอาทิตย์หนึ่งเท่านั้นที่มันยุ่ง เพราะมันรู้น้อย มนุษย์คิดเก่ง ขยายเรื่องกามารมณ์ออกได้ตลอดทั้งปี แล้วมนุษย์ก็มีปัญหา มีความทุกข์เรื่องกามารมณ์ทั้งปี ตลอดทั้งปี สัตว์เดรัจฉานมีไม่กี่วัน นี่รู้มากยากนาน เพราะคนรู้จักคิดขยายออกไป ในทางที่ไม่ใช่เรื่อง ผิดเรื่อง ไม่ใช่ความประสงค์ของธรรมชาติ ฉะนั้น คนจึงมีอาการตกนรก หรือมีบาปมากกว่าสัตว์เดรัจฉาน เพราะคนรู้มาก ออกไปนี่เอง รู้ผิด ๆ ในเรื่องได้เรื่องเสีย เรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องสุขเรื่องทุกข์เหล่านี้ รู้มากกว่าสัตว์เดรัจฉาน ก็เลยมีความทุกข์มากกว่าสัตว์เดรัจฉาน

ชนะเรื่องได้เรื่องเสีย แล้วจะถึงนิพพาน

เมื่อไรชนะ "ได้" ชนะ "เสีย" ให้ได้ อย่าให้มีได้ มีเสีย อย่าให้มีบุญ มีบาป อย่าให้มีสุข มีทุกข์ อย่าให้มีอะไรเป็นคู่ ๆ เท่านั้น ก็จะถึงพระเจ้า อยู่กับพระเจ้าสบายไปเลย หรือบรรลุนิพพาน ดับสนิทไม่มีทุกข์ไปเลย แล้วแต่จะเรียก พูดง่าย ๆ ก็ว่าหยุดสบายไปเลย ถ้าไม่หยุดก็วิ่ง วิ่งไปวิ่งมา วิ่งไปวิ่งมา

เพราะฉะนั้นคนก็วิ่งเก่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน แล้วเป็นทุกข์มากกว่าสัตว์เดรัจฉาน นี้หมายถึงวิญญาณ ดวงวิญญาณของคนวิ่งเก่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน จึงเป็นทุกข์มากกว่าสัตว์เดรัจฉาน สัตว์เดรัจฉานไม่ต้องตั้งโรงพยาบาลประสาท ไม่ถึงกับต้องตั้งโรงพยาบาลประสาท โรคจิตส่วนคนจำต้องตั้งมากขึ้น ๆ แล้วก็ฆ่าตัวตายกันมากขึ้น ๆ ไม่เคยเห็นสุนัขตัวไหนฆ่าตัวตาย เพราะฉะนั้นคนอย่าได้อวดดี สุนัขมันจะหัวเราะ.

เยียวยาใจเมื่อสูญเสียคนรัก

เรื่อง พระไพศาล วิสาโล / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

เมื่อเกิดความเศร้าโศกเสียใจเพราะสูญเสียคนรัก
เวลายังช่วยเยียวยาความเศร้าโศกได้

แต่ความรู้สึกผิดนั้น

บ่อยครั้งเวลาก็เยียวยาไม่ได้เลย

เราสามารถรับมือกับความเจ็บป่วยได้ หากรู้ล่วงหน้าว่ามันมีโอกาสเกิดขึ้นกับเรา แต่มีสิ่งหนึ่งที่ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงและยากที่จะรับมือคือ ความพลัดพรากสูญเสีย ยิ่งเรามีอายุยืนยาวเท่าใดยิ่งพบความพลัดพรากมากเท่านั้น หรือแม้เป็นวัยรุ่นหนุ่มสาว ก็ต้องเจอเหมือนกัน

การทำใจหรือการเตรียมตัวเตรียมใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่สังคมไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าไหร่ แทบไม่มีการสอนในโรงเรียนด้วยซ้ำ ทั้งที่ความสูญเสียพลัดพรากเป็นวิชาชีวิตที่เราต้องเรียน ต้องเตรียมตัวรับมือ และถ้าจะให้ดีต้องเตรียมตั้งแต่คนที่เรารักยังมีสุขภาพดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุพการี ญาติผู้ใหญ่ เป็นผู้ที่มีอายุมาก จึงมีโอกาสจากไปก่อนเรา แต่คนที่วัยเยาว์กว่าก็อาจจากไปก่อนก็ได้ ไม่มีอะไรแน่นอน เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ควรฝึกจิตฝึกใจเตรียมรับมือกับความพลัดพรากให้ดี

มีบทสวดมนต์หนึ่งน่าสนใจ คือ ***อภิณหปัจจเวกขณปาฐะ*** ๔ ข้อความแรกมี ว่า

เรามีความแก่เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้
เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้
เรามีความตายเป็นธรรมดา เราจะล่วงพ้นความตายไปไม่ได้
และเราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งนั้น

เหล่านี้คือความจริงที่เราจะเจอ เป็นสิ่งที่ต้องระลึกอยู่เสมอ ยิ่งประโยคสุดท้าย เป็นเรื่องที่เราเกี่ยวข้องทุกวัน คือของรักของชอบใจ ซึ่งไม่ได้หมายความเฉพาะสิ่งของ เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ เงินทอง แต่รวมถึงคนที่เรารัก น้องหมา น้องแมวที่เรารัก ก็ต้องจากไป ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ถ้าเราตระหนักว่าเราจะต้องพลัดพรากจากของรักและคนรัก เราก็จะปฏิบัติกับเขาอย่างดีที่สุด เพราะเราไม่รู้ว่าวันนี้จะเป็นวันสุดท้ายของเขาหรือไม่ ถ้าเราดูแลพ่อแม่ บุพการีไว้ดี รวมทั้งดูแลคนที่อายุยังไม่มาก เช่น ทำดีกับพี่น้อง กับเพื่อน หากวันใดเขาเกิดล้มหายตายจากไปกะทันหัน เราก็จะไม่เสียใจนักเพราะได้ปฏิบัติต่อเขาไว้ดีแล้ว

ผู้หญิงคนหนึ่ง เธอมีเพื่อนชายที่สนิทสนม ตั้งแต่สมัยเรียนมัธยม จากนั้นก็แยกย้ายไปเรียนต่างมหาวิทยาลัย แต่ก็ยังโทรศัพท์ติดต่อกันบ่อย ๆ มีช่วงหนึ่งเขาโทรศัพท์มาคุยกับเธอแทบทุกคืน แต่ละครั้งคุยนานมาก คืนหนึ่งเธอรู้สึกเพลียมาก อยากพักผ่อน แต่เขาก็ยังไม่เลิกคุย เธอรำคาญจึงพูดตัดบท แต่เขาก็ยังคุยต่อ เธอจึงต่อว่าเขาด้วยความโมโห แล้ววางหู รุ่งเช้าเธอก็ได้ข่าวว่าเพื่อนคนนั้นเสียชีวิตแล้วจากอุบัติเหตุรถยนต์หลังจากคุยกับเธอได้ไม่นาน เธอทั้งตกใจและเสียใจมาก ที่พูดไม่ดีกับเขาเมื่อคืน แม้เหตุการณ์จะผ่านไปเป็นสิบปีแล้วเธอก็ยังเสียใจอยู่

ปลดเปลื้องความรู้สึกผิดอย่างไร

เป็นธรรมดาที่ว่า ในขณะที่เขามีชีวิต ไม่ว่าเราจะดูแลเขาดีแค่ไหน ก็ย่อมมีบางช่วงบางเวลาที่เรารู้สึกว่าเราพลาดไป เช่น บางคนดูแลพ่อแม่ที่ป่วยติดเตียงนานอย่างดีตลอดหลายเดือน แต่แล้ววันหนึ่งเกิดมีธุระต้องไปทำธุระที่อำเภอ ปรากฏว่าเขาสิ้นลมตอนนั้นพอดี ก็รู้สึกผิดที่ไม่ได้อยู่กับเขาหรือดูใจเขาในวาระสุดท้าย

เรื่องแบบนี้ไม่ใช่ความผิดของผู้ดูแลเลย ใครจะไปรู้ว่าเขาจะจากไปตอนนั้น และอันที่จริง ผู้ป่วยบางคนก็เลือกตายตอนที่ลูกหลานหรือคนรักไม่อยู่ เพราะกลัวลูกหลานหรือคนรักทำใจไม่ได้ บางคนเลือกที่จะตายตอนอยู่ลำพัง เพราะต้องการความสงบ

คนเราตอนมีชีวิตอยู่ด้วยกัน ถ้าทำความดีต่อกันมากพอ เมื่อเขาจากไปอย่างกะทันหัน ก็จะไม่เสียใจมากนัก ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่า มีหลายคนเสียใจมากที่คนรัก เช่น พ่อแม่ตายจากไป เวลาผ่านไปหลายปี ก็ยังไม่คลายความเศร้าโศกหรือรู้สึกผิด นั่นเป็นเพราะเขาไม่ได้ดูแลท่านที่ควร เวลาที่ท่านป่วย ก็ไม่ค่อยมีเวลามาเยี่ยมเยียน บางคนก็เสียใจมากเพราะชอบว่าท่าน พูดใช้อารมณ์กับท่าน ทำไม่ดีกับท่าน

มีรายหนึ่งเล่าว่า มีช่วงหนึ่งไปเยี่ยมแม่ซึ่งอยู่ต่างจังหวัด วันหนึ่งแม่อยากกินแกงไตปลา ขอให้ลูกไปซื้อให้หน่อย ลูกบ่ายเบี่ยงบอกว่าพรุ่งนี้ค่อยซื้อก็แล้วกัน เพราะค่ำแล้ว ปรากฏว่าคืนนั้นแม่หัวใจวาย ช่วยชีวิตไม่ทัน เธอไม่เพียงเสียใจที่แม่จากไป แต่ยังรู้สึกผิดที่ไม่ได้ใส่ใจแม่เท่าที่ควร

ส่วนอีกรายหนึ่งพ่อไม่สบาย อีกทั้งแก่ชรามากแล้ว ลูกจึงพยายามไปเยี่ยมพ่อทุกอาทิตย์ ไม่วันเสาร์ก็วันอาทิตย์ เย็นวันหนึ่งไปเยี่ยมพ่อ อยากซื้อมะม่วงให้พ่อกิน จึงไปที่ตลาด แต่พอดีช่วงนั้นมีประท้วงปิดถนน ออกจากซอยไม่ได้ เธอรออยู่นานก็ยังไปไหนไม่ได้ จึงคิดว่าค่อยซื้อวันหลังก็แล้วกัน เลยเปลี่ยนใจ แทนที่จะกลับไปหาพ่อก็พาลูกและสามีไปกินอาหารที่อื่นแทน ตอนที่กินอาหารอยู่ในร้านนั้นไม่รู้เลยว่ามีโทรศัพท์เข้ามาเป็นสิบครั้ง เพราะปิดเสียงไว้ พอรู้ว่าน้องโทรศัพท์มาก็โทรกลับไป จึงรู้ว่าพ่อมีอาการทรุดหนัก อยู่ที่โรงพยาบาล แต่กว่าจะไปถึงโรงพยาบาล พ่อก็เสียแล้ว

เธอเสียใจมากที่ไม่ได้ซื้อมะม่วงให้พ่อ ที่จริงถ้าซื้อมะม่วงไม่ได้แล้วกลับไปหาพ่อ ก็คงได้อยู่ดูใจพ่อในวาระสุดท้าย แต่เธอเลือกที่จะพาครอบครัวไปกินอาหารแทน จึงรู้สึกผิดมาก หลังจากที่พ่อจากไปหลายครั้งที่เธอฝันว่าพ่อมาหา พ่อยิ้ม แล้วจู่ ๆ ก็ถามว่า "แล้วมะม่วงล่ะ" เธอฝันอย่างนี้หลายครั้ง นั่นก็เพราะรู้สึกผิดที่ไม่ได้ซื้อมะม่วงให้พ่อ

เมื่อเกิดความเศร้าโศกเสียใจเพราะสูญเสียคนรัก เวลายังช่วยเยียวยาความเศร้าโศกได้ แต่ความรู้สึกผิดนั้น บ่อยครั้งเวลาก็เยียวยาไม่ได้เลย อาตมาพบผู้คนมากมายที่รู้สึกผิดกับผู้ที่จากไป แม้เวลาจะผ่านไป ๒๐ ปี ๓๐ ปีแล้วก็ตาม ก็ยังยอมรับการจากไปของคนรักไม่ได้เพราะมีความรู้สึกผิด

มีผู้ชายคนหนึ่งเป็น Family Man ดูแลเอาใจใส่ภรรยาดี ภรรยาเป็นพยาบาล วันหนึ่งสามีป่วยเข้าโรงพยาบาล ภรรยาไม่เฉลียวใจ คิดว่าอาการไม่หนัก จึงไม่ได้ดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิด เห็นเขาไปหาหมอแล้วก็ไม่ได้คิดอะไร ไม่ได้กระตุ้นให้ไปตรวจอย่างละเอียด สุดท้ายก็พบว่าเขาเป็นมะเร็งแล้วก็ลุกลามเร็วมาก ไม่นานสามีก็เสียชีวิต โดยที่ภรรยาช่วยอะไรไม่ได้เลย ทั้งที่ตัวเองก็เป็นพยาบาลด้วย เธอจึงทำใจไม่ได้

เวลาผ่านไปหลายเดือน เธอก็ยังยอมรับไม่ได้ว่าสามีจากไปแล้ว ทุกวันก็ยังทำอาหารให้สามี โดยวางบนโต๊ะที่สามีเคยนั่ง ทุกวันก็โทรไปหาสามีเพื่อจะได้ฟังเสียงที่เขาอัดไว้ราวกับว่าเขายังมีชีวิตอยู่ เธอยอมรับไม่ได้ที่เขาจากไป ยังหลอกตัวเองว่าสามียังมีชีวิตอยู่ เธอหมกมุ่นอยู่กับเรื่องนี้โดยไม่สนใจลูกสาววัย ๑๒ ปี แม่ทำเหมือนลูกสาวไม่มีตัวตน แล้วอย่างนี้ลูกสาวจะเป็นอย่างไรในวันข้างหน้า เธอจะไม่ได้เสียแค่สามี แต่ต่อไปจะเสียลูกสาวด้วย ทั้งหมดนี้เป็นเพราะเธอจมอยู่กับความรู้สึกผิด เอาแต่โทษตัวเองว่าไม่ได้ช่วยสามีเท่าที่ควร ซึ่งก็เป็นความผิดพลาดโดยไม่ได้ตั้งใจ

คนเราแม้จะดูแลพ่อแม่ดีอย่างไร ก็ยากที่จะสมบูรณ์ครบถ้วนร้อยเปอร์เซ็นต์ ย่อมมีความบกพร่อง หรือผิดพลาดบ้าง ซึ่งก็เป็นธรรมดา เหมือนกับการสอบ ถ้าเราสอบได้ ๘๐% ก็ถือว่าเก่งแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องทุกข์ร้อนหรือรู้สึกผิดเลย ทั้ง ๆ ที่เราทำข้อสอบผิดไป ๒๐% ข้อ แต่เวลาเราดูแลพ่อแม่ หรือดูแลลูก เป็นไปได้ไหมที่เราจะทำถูกต้อง ๑๐๐% โดยไม่ผิดเลย ถ้าคุณทำได้ ๙๐% คุณก็ควรจะภูมิใจแล้ว แต่หลายคนทำได้ ๙๗% พลาดไป ๓% หรือทำผิด ๓ ใน ๑๐๐ ข้อ กลับรู้สึกผิดติดค้างใจ

มีบางรายรู้สึกแย่มาก ตอนที่เป็นวัยรุ่น วันหนึ่ง พ่อไม่ค่อยสบายเป็นไข้ อาการดูไม่หนัก พ่อขอให้ลูกชายไปซื้อก๋วยเตี๋ยวเป็ดให้พ่อ ตอนนั้นลูกชายกำลังจะไปเที่ยวกับเพื่อนจึงปฏิเสธ บ่ายเบี่ยง บอกให้ไปใช้คนอื่นแทน แล้วก็ออกจากบ้านไป ระหว่างที่ไปเที่ยว ปรากฏว่าพ่อเกิดหัวใจวาย เสียชีวิต พอรู้เขา เขาก็เสียใจมาก รู้สึกผิด นับแต่นั้นมาเขาเกลียดก๋วยเตี๋ยวเป็ดมาก เวลาเห็นก๋วยเตี๋ยวเป็ด จะกินไม่ลง เพราะก๋วยเตี๋ยวเป็ดทำให้เขาระลึกถึงเหตุการณ์วันนั้น ตอกย้ำว่า เขาเป็นลูกอกตัญญู แกเป็นลูกที่เลวมาก พ่อไม่เคยขอร้องอะไร วันนั้นพ่อขอแค่ให้ไปซื้อก๋วยเตี๋ยวเป็ด แกกลับปฏิเสธ แกเลวมาก

ชายคนนี้พอเห็นก๋วยเตี๋ยวเป็ดที่ไรก็นึกถึงผิดพลาดที่ตนเองไม่น่าทำเป็นความผิดพลาดครั้งยิ่งใหญ่ แต่สำหรับอาตมา มันไม่ใช่ความผิดมหันต์ เพราะใครจะไปรู้ว่าพ่อจะตายวันนั้น ในเมื่อพ่อไม่ได้มีอาการหนักเลย มันเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน และเมื่อมีความรู้สึกผิดเกิดขึ้น ควรได้รับการเยียวยา หากเยียวยาความรู้สึกผิดได้ เราก็จะยอมรับการจากของคนรักได้ง่ายขึ้น

การปลดเปลื้องความรู้สึกผิดที่ติดค้างคาใจเป็นเรื่องสำคัญ มีหลายวิธีที่ช่วยได้ เช่น เขียนจดหมายถึงผู้ที่จากไป ขอบคุณเขา และขอโทษเขา อย่างรายที่ไม่ได้ซื้อมะม่วงให้พ่อ นอกจากเขียนถึงพ่อแล้ว ก็เชิญเขามาเสมือนว่าเขายังมีชีวิตอยู่ แล้วบอกความในใจทุกอย่างที่อยากบอก รวมทั้งขอโทษที่ไม่ได้ซื้อมะม่วงให้พ่อ ไม่ได้ดูใจพ่อในวาระสุดท้าย พูดจบก็สวมกอดพ่อ หลังจากทำแล้วเธอ ก็รู้สึกดีขึ้น และหวังว่าหลังจากนี้พ่อจะไม่มาเข้าฝันถามหามะม่วงจากเธออีก

เท่าที่ได้เคยทำกิจกรรมแบบนี้มานับร้อยครั้ง อาตมาพบว่าวิธีนี้ช่วยเยียวยาจิตใจผู้ที่ยังอยู่ให้คลายความรู้สึกผิดต่อผู้ที่จากไปได้ นอกจากนี้ ในทางพุทธศาสนายังมีธรรมเนียมถวายสังฆทาน เพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลแก่ผู้ล่วงลับ อันนี้ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ได้ผล

สาเหตุที่หลายคนยังเศร้าโศกเสียใจแม้คนรักจะจากไปนานแล้ว ก็เพราะจมดิ่งอยู่ในความเศร้า เหมือนกับติดถ้ำ คนที่จมดิ่งอยู่ในความเศร้า มักจะกลายเป็นโรคซึมเศร้าในเวลาต่อมา สิ่งหนึ่งที่จะช่วยได้คือดึงเขาออกจากอารมณ์ดังกล่าว เช่น มีกัลยาณมิตรมาชักชวนเขาไปทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ หรือพาไปพักผ่อนท่องเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศ

มีสามีภรรยาคู่หนึ่งรักกันมาก อยู่ด้วยกันมา ๔๐ กว่าปี วันหนึ่งสามีป่วยเป็นมะเร็ง ภรรยาทุกข์ใจมาก ยิ่งรู้ว่าสามีกำลังจะตายเธอยิ่งทำใจไม่ได้ วันหนึ่งตัดพ้อกับสามีว่า “ถ้าเธอจากไป ฉันจะอยู่อย่างไร ฉันจะอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีเธอ” สามีจึงแนะนำว่า “นำความรักที่มีกับฉันไปมอบให้แก่ผู้อื่น” ทีแรกเธอไม่เข้าใจ หมายความว่า ไปมีใหม่ใช่ไหม ความหมายของสามีคือ ให้ไปช่วยคนอื่นที่เดือดร้อนด้วยความรัก ความเมตตา รักเขาอย่างไรก็รักคนที่เดือดร้อนอย่างนั้นด้วย เมื่อสามีจากไป เธอก็ทำตามที่สามีแนะนำ เธอไปช่วยคนเจ็บป่วยไร้ญาติคนที่ทุกข์ยากเดือดร้อน ปรากฏว่าในที่สุดเธอก็คลายจากความเศร้าโศกสามารถอยู่ตามลำพังได้.

ชีวิตนี้แม้จะเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน

แต่สิ่งที่แน่นอนคือปัจจุบันขณะ

ดังนั้น หากจะทำความดี ก็ควรทำเสียแต่วันนี้หรือเดี๋ยวนี้

โดยเฉพาะกับคนที่อยู่เบื้องหน้าเรา

ยิ่งเป็นคนที่สำคัญต่อชีวิตเราด้วยแล้ว

อย่ามัวผัดผ่อนหรือรั้งรอ

พระไพศาล วิสาโล

ตั้งหลัก

เรื่อง ขวัญ เพียงหทัย / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

เหมือนร่มคันใหญ่ในฤดูฝน

ฟ้าหลังฝนย่อมสดใส

เราต้องมีกำลังใจมหาศาลให้ตัวเราเอง

ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนนี้มา นี่ก็หนึ่งสัปดาห์แล้ว ที่ฉันกำลังหาจุดที่จะดำรงใจไว้ ด้วยว่าฉันสัมผัสความหวั่นไหวต่อสถานการณ์อยู่ในใจ ฉันรู้สึกเป็นภาวะที่น่ากลัว ขณะเดียวกันอีกคนในใจก็ยังนั่งนิ่งแปลกใจอยู่เหมือนกัน

แต่ก็เป็นหนึ่งสัปดาห์ที่ได้รับสาส์นจากหลายด้านที่สอนถึงการรับมือกับวันเช่นนี้

พี่สาวทางธรรมสอนว่า ให้ฝึกออกจากความคิด ด้วยการนับศูนย์ถึงสิบ สิบถึงศูนย์ กลับไปกลับมาตลอดเวลาที่นึกได้ ฉันลองทำดูรู้สึกว่าได้ผล ทุกครั้งที่มีความคิดวุ่นวายในหัว ฉันจะนับทันที รู้สึกว่ามันชัดเจน และหยุดความคิดได้ เพื่อนบอกว่าเป็นเพราะการนับนั้นเรามีจุดหมายต่อ ๆ ไป ก็คงจริงตามนั้น มีหนึ่งแล้วมีสองมีสามมีเป้าหมายให้ประคองต่อ ๆ ไปจึงชัดเจน และพาออกไปจากความคิดอื่นได้

นักจัดรายการ **ปริณ แก้ววัชรพล** เล่าว่าหลวงตาม้าสอนมาว่า “ให้มันจบที่เรา เบาที่สุด” ฟังแล้วรู้สึกดี เรื่องอะไรทั้งหลายที่เกิดขึ้นเพราะการที่เรารับกระทบแล้ว เกิดความรู้สึกเกิดอารณ์ตอบโต้ เหมือนตีปิงปองกลับไปกลับมาไม่สิ้นสุด ถ้าเราไม่ตีกลับ ยอมให้มันจบ มันก็จะยุติกรรมได้ แม้ในเกมจะดูว่าแพ้ แต่เราชนะในการออกจากเกมได้สำเร็จ เราจะต้องเตือนตัวเองว่า “เรื่องแค่นี้ข้ามไม่ได้ จะนิพพานได้ยังไง” แม้เวลานี้นิพพานยังใหญ่และไกลเกินไปสำหรับเรา แต่เราก็ให้เป็นเป้าหมายได้ ดังนั้น การที่ให้ทุกอย่างจบที่เรา เบาที่สุด น่าจะเป็นคำตอบที่ดี

สิ่งที่เราต้องทำคือตั้งหลักไว้ให้ดี นิ่ง สงบ เหตุการณ์มันต้องเกิดขึ้น ก็จะได้เกิดขึ้น แล้วจะได้จบไป

เคยอ่านหนังสือพูดถึงวิบาก ว่าเหมือนรถเมล์ที่ยังไงต้องมาถึงมาจอดตรงหน้าเรา ให้เราชดใช้วิบากจากอดีต จุดที่จอดคือวันนี้เป็นปัจจุบันของเรา เราเลือกได้ว่าจะขึ้นหรือไม่ขึ้น แต่ในที่สุดรถต้องเคลื่อนออกไป

วันนี้ถ้าเราเลือกไม่ขึ้นรถ (รับสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยใจนิ่งสงบ) วิบากก็ได้มาแล้ว จากไปแล้ว จบเกม

เรื่องนี้ก็ตรงกับจบที่เรา เบาที่สุด คือไม่รับเข้าในใจ อาจจะทุกข์ แต่ไม่โกรธ ไม่ตีปิงปองให้กระดอนกลับไปให้เกิดกรรมใหม่

สถานการณ์ที่หนักที่สุดที่ฉันมองดูอยู่วันนี้ ความกลัวที่ว่า "ไม่รู้จะผ่านไปอย่างไร" ถ้าเรายอมรับว่าจบอย่างไรพระเจ้ากำหนดไว้แล้ว สายน้ำจะพัดผ่านเราไป เราควรกลับไปที่เต่า

"รับมือกับเรื่องเป็นเรื่องตายโดยวิธีปล่อยให้สถานการณ์พาไปเอง"

นิทานชาดกเรื่องหนึ่งเล่าว่า

ชายคนหนึ่งหนีเสือมาถึงหน้าผา เขาตกลงไป แต่มือเหนี่ยวกิ่งไม้ที่ยื่นออกมาไว้ได้ ข้างล่างเป็นเหวมีจระเข้ลอยคออยู่ ขณะนั้นเขาเห็นเชอรี่สีแดงสดอยู่ตรงหน้า จึงเอื้อมมือไปเด็ดมาและลิ้มรสมัน

นิทานเรื่องนี้สอนอะไร วินาทีของปัจจุบันขณะดื่มด่ำกับรสเชอรี่

นึกถึงคำที่อาจารย์สอน ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการชำระล้าง ขอให้มันหมดไปผ่านไป แล้วจะมีสิ่งดี ๆ ตามมา

รวมคำคุรุทั้งหมดนี้แล้ว สรุปว่าอยู่ที่ใจแล้ว ที่จะตั้งหลักรับมืออย่างไร ความสงบอย่างเดียวเท่านั้น แล้วจะสงบอย่างไร นับศูนย์ถึงสิบ สิบถึงศูนย์ สวดมนต์ พระสอนให้มีทาน ศีล ภาวนา เราก็จงอยู่ในเส้นทางธรรม อย่างไรก็ศรัทธาและเชื่อมั่น

“ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม เหมือนร่มคันใหญ่ในฤดูฝน”

ฟ้าหลังฝนย่อมสดใส

เราต้องมีกำลังใจมหาศาลให้ตัวเราเอง

ท่านชยสาโรสอนว่าให้เราบรรลือสีหนาท

“ไม่มีใครทำให้เราทุกข์ได้”

ขอให้เพื่อน ๆ มีความสุขค่ะ

ขวัญ เพียงหทัย

ศุกร์ ๗ เมษายน ๒๕๖๖

ปัญญาเดิมทางธรรมของตนยังบังความจริงได้

...ในทางธรรม หรือทางจิตใจก็อย่างเดียวกัน ถ้าความรู้หรือปัญญาเดิม ๆ มีอยู่อย่างไร นั่นก็คือแสงสว่างของคน ๆ นั้น ที่จะใช้ส่องลงไปยังโลก หรือชีวิต หรือความเกิด แก่ เจ็บ ตาย แล้วเขาก็ยึดหลักความจริงของเขาไว้อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอนุโลมกันได้กับแสงสว่างของเขา ส่วนความจริงที่จริงไปกว่านั้น หรือนอกเหนือไปจากนั้น ซึ่งเขายังไม่เห็นนั่นก็คือส่วนที่ปัญญาเพียงขนาดนั้นของเขาบังเอาไว้

ที่เรียกว่า บัง ในที่นี้ ก็เพราะว่า เขารู้สึกว่าเขาได้มองดูอย่างทั่วถึงหมดความสามารถของเขาแล้ว ไม่มีอะไรเหลือซ่อนเร้นอยู่ เขารู้สึกอย่างนี้จริง ๆ เขาจึงยึดถือเอาสิ่งที่เขาเห็นว่า เป็นความจริงอันเด็ดขาด

ความสำคัญผิดด้วยอำนาจความยึดถือในตัวเองเช่นนี้ เราเรียกว่าเป็น **ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม** ของเขา และเป็นไปอย่างผิดกับขั้นที่แล้ว ๆ มา คือเป็นไปอย่างไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะเป็นการบังของแสงสว่างเสียเอง ถึงแม้ในวงของพวกพุทธบริษัทที่เป็นนักศึกษาและเรื่องปัญญา ก็ยังตกอยู่ในวิสัยที่อาจจะถูกครอบงำด้วยเครื่องบังทำนองนี้ของตนเอง

นักศึกษาคนหนึ่ง ๆ ย่อมมีการสดับตรับฟัง การศึกษา ความรู้และปัญญาขนาดหนึ่ง ๆ เป็นของตนเอง เมื่อต้องมาตีความของพระพุทธวจนะประโยคหนึ่งประโยคเดียวกัน ก็มักจะตีความได้แตกต่างกัน ตามความเหลื่อมล้ำแห่งแสงสว่างหรือปัญญาของตน หรือเมื่อจะต้องขบคิดข้อความที่ยาก ๆ เช่น เรื่องอนัตตาเป็นต้น ย่อมขบคิดไปได้แตกต่างกัน ไม่มากก็น้อย

ในขณะที่ยังไม่ถึงที่สุด ตนก็ย่อมจะยึดถือเอาส่วนที่ตนคิดได้แจ่มแจ้งด้วยตนเอง ว่าเป็นความจริงอันเด็ดขาดของตน ด้วยอำนาจความยึดมั่นในความคิดและความเห็นแจ้งของตัวเอง ความยึดมั่นอันนี้ คือ ภูเขาที่ขวางอยู่ในวิถีทางแห่งการเข้าถึงพุทธธรรมของนักศึกษาคนนั้น ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เขาจะต้องพยายามพังทลายต่อไปอย่างไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่น ตลอดเวลาที่เขายังไม่รู้สึกหรือพังทลายมันไม่ได้ เขาก็เป็นหลักตอในวัฏฏะปักตรึงแน่นอยู่ตราบนั้น...

พุทธทาสภิกขุ

ปาฐกถาธรรม หัวข้อเรื่อง “ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม”
แสดงเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๑
ณ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย

จากหนังสือชุดธรรมโฆษณ์ “ชุมนุมปาฐกถาชุดพุทธธรรม”
(หน้า ๓๐๙-๓๑๐)

สมาธิที่ยึดมั่นก็เป็นภูเขาได้

ความพอใจหลงใหลในสมาธิของตนตามที่ตนปฏิบัติได้เพียงไร

ย่อมมีมากพอที่จะให้เผลอสติ

ภูมิใจหรือหลงใหลยึดถือ

ทั้งพวกที่ปฏิบัติผิดทางหรือปฏิบัติถูกทาง

ก็มีโอกาสที่จะยึดถือเท่ากัน

บางคนเจริญสมาธิได้ถึงขนาดที่ได้รับรสอันเยือกเย็นของความสงบ

อันเกิดมาจากสมาธิก็เป็นเอามากถึงกับยึดถือเอาว่า

นั่นเป็นพุทธธรรมขั้นสุด ที่ตนได้ลุถึงเอาเสียทีเดียว

ทำนองเดียวกันลัทธิบางลัทธิในสมัยพุทธกาลและก่อนพุทธกาล

ได้บัญญัติสมาธิขั้นจตุถฌานว่าเป็นนิพพานมาแล้วนั่นเอง

แม้อันนี้ก็คือภูเขาซึ่งขวางชนิดหนึ่งเหมือนกัน

อันเป็นหน้าที่ที่เขาจะต้องพังทลายไปให้ได้

พุทธทาสภิกขุ

ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม

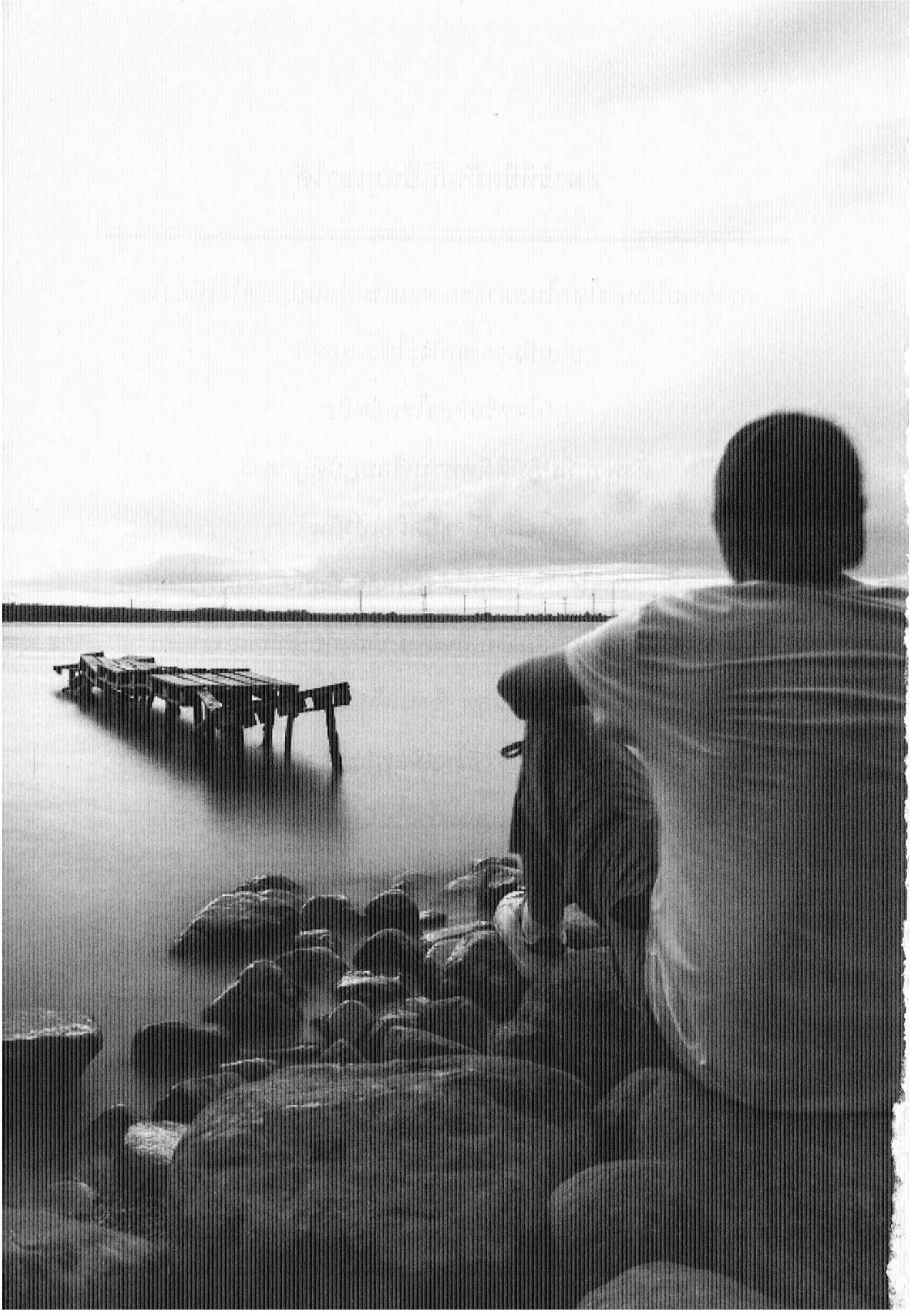

ลูกทรพี

เรื่อง รัชฎา ไชยปราการ / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

มาถึงตรงนี้อดคิดไม่ได้ว่า

คล้ายโชคชะตาเล่นตลก

บางเหตุการณ์ถูกกำหนดมาทดสอบคน

เป็นกระจกเงาบานโตให้มนุษย์ได้มองถ้วนทั่วในตัวเอง

ด้วยความที่บ้านใกล้เรือนเคียงกัน **ทิดผล**จึงเห็น**ดนัย**มาตั้งแต่เกิด ส่วนพ่อกับแม่ของเขานั้นระหองระแหงกันมานาน เป็นที่รู้กันว่าพ่อไปแอบมีภรรยาอีกคนไว้ระยะหนึ่งแล้ว ทำงานโรงงานก็อ้างว่าเปลี่ยนกะมีโอที และอีกสารพัดจะสรรมาโกหกภรรยาเวลากลับบ้านผิดเวลา จนถึงขั้นไม่กลับบ้านเลยในพักหลัง ๆ ข้างภรรยารู้อยู่เต็มอก แต่ทำอะไรไม่ได้เพราะยังลูกอ่อน เงินทองก็ต้องพึ่งพาสามีและห่วงสุดคืออนาคตของลูกชาย จึงก้มหน้ารับชะตากรรมไป

แต่นั่นแหละ ตามที่คนโบราณว่าไว้ คนจะไปเอาช้างมาฉุดก็ห้ามไม่อยู่ สุดท้ายดนัยก็กลายเป็นลูกกำพร้า เพราะตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้พ่อไม่เคยติดต่อกลับมาเลย ทำให้หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนไป แม่ต้องไปหางานทำอีกจังหวัดหลังเขาจบชั้นประถม โดยฝากลูกไว้กับญาติ ๆ ฝ่ายสามี และส่งเงินกลับมาให้เป็นค่าใช้จ่าย แต่เด็กบ้านแตกที่มีปมชีวิตย่อมง่ายต่อการหลงทาง หากเจอสิ่งเร้าและขาดการเอาใจใส่ ซึ่งดนัยก็ไม่ใช่ข้อยกเว้น

เริ่มจากเรียนไม่จบชั้นมัธยมต้น เพราะไม่ไปโรงเรียน เริ่มดื่มเหล้าสูบบุหรี่ตามหมู่เพื่อนวัยคะนอง เกียจคร้านนอนตื่นสายและลักขโมย บ้านใกล้เรือนเคียงโดนกันถ้วนหน้า ทิดผลก็เคยโดนอยู่เหมือนกันกับอุปกรณ์ช่าง เช่น ไขควง คีม ตะไบ ที่วางไว้บนแคร่ใต้ถุนบ้าน (หลังเก่า) เป็นที่รู้กันว่ามันจะถูกนำไปแปรเป็นเงินมาเติมน้ำมันมอเตอร์ไซค์ รวมทั้งระยะหลัง ได้ข่าวว่าดนัยข้องแวะกับยาบ้าด้วย ไปไกลเหลือเกินกับหนทางชีวิตคนหลงผิด

แต่แล้วมีอยู่วันหนึ่ง ดนัยประกาศว่าถ้ามีโอกาสเจอหน้าพ่อบังเกิดเกล้าไม่ว่าที่ไหนก็ตาม จะลงมือฆ่าให้ตายด้วยตัวเองในทันที เพื่อให้สาสมกับที่ทิ้งเขาไปอย่างไม่ใยดี จนชีวิตไม่มีอนาคตเช่นทุกวันนี้

"ทำให้เกิดมาแล้วไม่เลี้ยงดู พ่ออย่างนี้ใช้ไม่ได้ ไม่นับถือ" เสียงกร้าวตะโกนลั่น

ใครได้ยินได้ฟังเป็นอึ้งไปตาม ๆ กัน แต่บ้างก็ว่าคงหลอนยา บางคนบอกมันเป็นปมในใจที่อัดอั้นมานาน ตามแต่จะว่ากันไป แต่ที่แน่ ๆ ดนัยถูกตราหน้าว่าเป็นไอ้ลูกทรพีไปแล้ว ญาติ ๆ ได้แต่ระอาใจ และรอจังหวะเข้าไปพูดคุยด้วยตอนที่สติกลับมาเพื่อให้รู้ผิดชอบชั่วดี

มาถึงตรงนี้อดคิดไม่ได้ว่า คล้ายโชคชะตาเล่นตลก บางเหตุการณ์ถูกกำหนดมาทดสอบคน เป็นกระจกเงาบานโตให้มนุษย์ได้มองถ้วนทั่วในตัวเอง ทีนี้ก็อยู่ที่ว่าเขาผู้นั้นจะคิดได้หรือเปล่า วันอายุครบเกณฑ์ทหารดนัยไม่ไปจับใบดำใบแดง จึงเท่ากับหนีทหารโดยปริยาย แถมไม่นานก็พาผู้หญิงเข้าบ้านมาอยู่กินด้วยกัน จนฝ่ายหญิงตั้งท้องและคลอดลูก แต่คนไม่ทำมาหากินจะไปเอาเงินที่ไหนมาเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย ลำพังตัวเองยังต้องรอแม่ส่งเงินมาให้

ญาติ ๆ ช่วยกันเกลี้ยกล่อมให้ไปรายงานตัว จะได้ไม่เสีย อนาคตเรื่องเกณฑ์ทหาร มีโอกาสหางานในระบบได้เหมือนคนอื่น แต่เขาปฏิเสธ ยังดีที่พอมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านดีเข้ามาบ้าง คือการกลับตัวทำมาหากิน ออกรับจ้างทั่วไปแบบไม่เกี่ยงงาน งานรับจ้างในหมู่บ้านมีงานให้รับจ้างได้เงินทุกวันถ้าไม่เกียจคร้าน ดนัยพูดทำนองนี้และลงมือทำจริง จนญาติ ๆ เบาใจ และพากันเชื่อว่าเขาคงคิดได้เพราะตอนนี้เป็นพ่อคนแล้ว

แต่อนิจจา ลูกยังไม่ทันครบสองขวบ ดนัยเริ่มติดผู้หญิง ทำในสิ่งที่ตัวเองเคยก่นด่าพ่อบังเกิดเกล้า เขากลายเป็นคนไม่ดูดำดูดี ลูกเมียไปเสีย และร้ายไปกว่านั้น ดนัยพาผู้หญิงคนใหม่เข้าบ้าน จนภรรยาทนไม่ไหวหอบลูกกลับไปอยู่กับพ่อแม่ที่หมู่บ้านใกล้ ๆ กัน เท่านั้นแหละ สบโอกาสให้ผู้หญิงคนใหม่เข้ามาอยู่ด้วยในชั่วข้ามคืน และไม่นานวันก็มีข่าวออกมาว่าท้องเสียแล้ว ญาติ ๆ พากันเอือมระอา และพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เวรกรรมแท้ ๆ มันทำในสิ่งที่เคยด่าพ่อตัวเองไว้

ภรรยาใหม่ของดนัยเป็นเด็กสาว เรียนไม่จบชั้นมัธยมต้น อายุประมาณ ๑๖-๑๗ ปีไม่เกินนี้ เด็กสาวตามแม่มาเช่าห้องอยู่ท้ายตลาด แม่รับจ้างอยู่ในตลาดปลา และพอลูกสาวได้สามีเป็นตัวเป็นตน แม่ก็หายเข้ากลีบเมฆไปเลย ญาติ ๆ ของดนัยพยายามสอบถามเด็กสาวว่าบ้านเกิดอยู่ที่ไหน พ่อยังมีชีวิตอยู่หรือเปล่า มีพี่น้องกี่คน มีญาติบ้างไหม แต่ก็ได้รับคำตอบแบบอึกอัก และแต่ละครั้งไปคนละทิศละทาง จนคนถามเลิกอยากรู้กันไปเอง

คนทั้งหมู่บ้านพูดกันสนุกปากทำนองว่า ลูกตัวเองไม่เลี้ยงดู ทีลูกใครก็ไม่รู้ติดท้องมากลับอุ้มชู นี่มันไม่รู้หรือโง่กันแน่ เอาลูกเขามาเลี้ยง เอาเมี่ยงเขามาอมแท้ ๆ ทิดผลก็เชื่อทำนองเดียวกับชาวบ้านนั่นแหละ ว่าเด็กในท้องเมียใหม่ของดนัยนั้นเป็นลูกคนอื่น เพราะโดยช่วงเวลาและองค์ประกอบแวดล้อมมันเห็นชัดอยู่แล้ว หรือนี่จะเป็นเรื่องของเวรกรรมที่ปรากฏตัวเงียบ ๆ เพื่อทำหน้าที่อย่างที่ใคร ๆ ก็ไม่อาจคาดเดาได้ นอกจากเฝ้ารอดูเพียงอย่างเดียว

ในอีกด้านหนึ่ง จากคนไม่เอาถ่าน วันนี้ดนัยกลายเป็นคนขยันขันแข็งไปอย่างไม่น่าเชื่อ ออกรับจ้างแต่เช้าตรู่ กลับถึงบ้านก็พลบค่ำแทบทุกวัน หนักเอาเบาสู้ไม่เคยปริปากบ่น แถมเงินทองที่หามาได้ทุกบาททุกสตางค์ก็ให้ภรรยาไว้ใช้จ่ายในครอบครัว และเลี้ยงดูลูกไม่ให้อดอยาก จนบางคนสันนิษฐานกันว่า เขาคงคิดได้แล้ว และรู้ว่าการเป็นพ่อคนต้องทำตัวอย่างไร ประสบการณ์อาจสอนคนหลงผิดได้เมื่อถึงเวลาที่เหมาะควร คนคิดได้ไม่มีคำว่าสาย

วันหนึ่ง แม่บังเกิดเกล้าของดนัยตกงานต้องกลับมาอยู่บ้าน ลูกชายผู้ขยันขันแข็งรับปากว่าจะดูแลแม่อย่างดี ให้สมกับที่แม่เลี้ยงดูเขามา ขอเพียงให้แม่ช่วยเลี้ยงหลานก็พอ จังหวะนี้เองที่ภรรยาขอมอเตอร์ไซค์คันหนึ่ง โดยให้เหตุผลว่าเผื่อมีธุระจำเป็น เช่น ไปตลาดนัดหรือออกไปร้านสะดวกซื้อเพื่อซื้อของใช้ให้ลูก ดนัยไม่ขัดข้อง นำเงินเก็บไปดาวน์รถมาให้เมียภายในไม่กี่วัน จากนั้นภรรยาก็ออกนอกบ้านทุกวัน ทิ้งภาระเลี้ยงลูกให้แม่สามีรับไปทั้งหมด

ต่อมาไม่กี่วัน มีชาวบ้านเห็นภรรยาของดนัยนั่งซ้อนท้ายมอเตอร์ไซค์กับหนุ่มคนหนึ่ง มอเตอร์ไซค์ที่เขาดาวน์ให้นั่นแหละ ผู้หวังดีแอบมากระซิบบอกแม่ที่บ้าน แม่คิดแล้วคิดอีก ก่อนตัดสินใจเลียบเคียงหาจังหวะเล่าให้ลูกชายฟัง กลัวอะไรมันจะสายเกินแก้ ลำพังเลี้ยงหลานที่ใคร ๆ ต่างฟันธงว่าไม่ใช่ลูกในไส้ของลูกชายนี่ก็รู้สึกแย่พอแล้ว ทว่าความหวังดีของคนเป็นแม่กลับถูกมองเป็นอื่น คำด่าทอสารพัดตอกกลับแม่ไม่ยั้ง ก่อนลงท้ายด้วยการไล่ส่ง

“ครอบครัวตัวเองแตกแยกยังไม่พอ ยังจะมาให้ครอบครัวผมแตกแยกอีก จะไปไหนก็ไป”

ในที่สุด ดนัยกลายเป็นลูกทรพีอีกครั้ง และครั้งนี้ดูจะเป็นที่รังเกียจของชาวบ้านกันอย่างมาก หลายคนเลิกจ้างเขาทำงานไปเลยก็มี บางคนเลี่ยงที่จะพูดคุยหรือพบหน้า ต่างรับไม่ได้กับพฤติกรรมเยี่ยงนี้ เรียกว่าเข้าขั้นสังคมรังเกียจก็คงไม่ผิด ทีนี้พอแม่ไม่อยู่บวกกับงานน้อย เขาเลยต้องรับภาระเลี้ยงลูกเสียเอง เพราะเมียได้งานเป็นลูกจ้างร้านก๋วยเตี๋ยวในตัวอำเภอ ออกแต่เช้ากลับบ้านก็ค่ำมืด ทั้งที่ร้านปิดตั้งแต่สามโมงเย็น

งานการหดหาย ต้องกลายมาเลี้ยงลูก และให้เมียออกไปทำงานหาเลี้ยงแทน เงินทองที่เก็บหอมรอมริบไว้ก็ร่อยหรอลงไปทุกวัน ดนัยเครียดอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งมีคนพูดหนาหูว่าภรรยาเขาไปติดผู้ชายคนใหม่ และเรื่องเก่าที่ว่าลูกที่เขาต้องคอยเลี้ยงอยู่ทุกวันนี้ เป็นเด็กติดท้องเมียมา ตลอดจนท่าทีของภรรยาที่เหินห่าง ถึงขั้นทำทีว่าเขาเป็นภาระ ทั้งที่จริงเงินที่หาได้มาคนเป็นสามีแทบไม่เคยได้ใช้ แต่ไม่รู้หายไปไหนหมด ทั้งหมดนี้ประเดประดังมาพร้อมกันจนหัวสมองแทบระเบิด

ใครผ่านไปผ่านมา จะเห็นดนัยนอนก่ายหน้าผาก ทิ้งลูกไว้ในเปล บางวันถึงขั้นปล่อยให้เล่นขี้เล่นเยี่ยวด้วยซ้ำ วันแล้วเดือนเล่าแทบไม่ได้ออกไปพ้นรั้วบ้าน แม้ไม่มีใครห้าม แต่เขาเลือกอยู่แต่ในบ้าน ไม่มีใครรู้ว่าใจเขาคิดอะไร เพราะหลบหน้าเลี่ยงพูดจากับผู้คน ขนาดญาติ ๆ ถามไปคำเขาก็ตอบคำ ทิดผลเคยออกปากจ้างให้มาหว่านปุ๋ย หวังให้เป็นรายได้ในฐานะคนบ้านใกล้เรือนเคียง ไม่น่าเชื่อเขาไม่พูดกับทิดผลสักคำ หันหน้ากลับไปนอนก่ายหน้าผาก ลืมตาโพรงตามเดิม

ทิดผลเดินออกมาเงียบ ๆ ไม่คิดถือสาหาความ บางเรื่องยากเกินกว่ามนุษย์เดินดินอย่างเรา ๆ จะกำหนดได้ แต่พอนึกถึงคำของชาวบ้านที่ว่า ไอ้ลูกทรพีด่าพ่อไล่แม่ มันไม่ได้ดีหรอกชาตินี้ ตายไปตกนรกไม่ได้ผุดได้เกิด เดี๋ยวลูกมันก็จะทำกับมันแบบนี้ คอยดูไป ไม่ได้คล้อยตามไปกับปากคนเสียทั้งหมดหรอก เรื่องทำนองนี้ ทิดผลก็เคยได้ยินมาตั้งแต่เด็ก ๆ เหมือนกัน แต่ที่แน่ ๆ ตอนนี้ใครจะไปรู้ นรกอาจกำลังอยู่ในใจลูกทรพีก็เป็นได้ สภาพที่เห็นมันฟ้องว่าเขาทุกข์หนัก

การอยู่บ้านใกล้กัน ทำให้มีโอกาสได้เห็นสภาพและอาการของลูกทรพี ทิดผลเชื่อเรื่องเวรกรรม แม้ชาติหน้ายังมาไม่ถึง แต่ชาตินี้บอกได้คำเดียวดนัยเหมือนตายทั้งเป็น เพราะสารพัดเรื่องราวรุมกัดกินจิตใจอย่างไม่ปรานี.

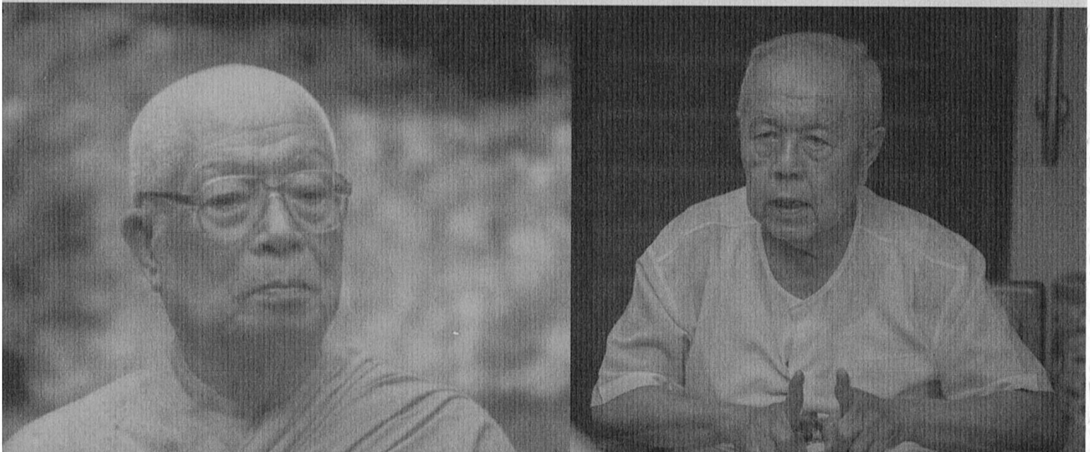

"กัลยาณมิตร พูดสิ่งที่เราไม่อยากฟัง"

พุทธทาสในความทรงจำ ส.ศิวรักษ์

โครงการจัดทำประวัติศาสตร์บอกเล่า

กลุ่มงานจดหมายเหตุ

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

แดดยามบ่ายของวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ ไม่ร้อนเร่าเท่าใจของผู้รับผิดชอบเก็บข้อมูลโครงการประวัติศาสตร์บอกเล่าบุคคล ที่เคยสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ เมื่อทราบว่าชายที่กำลังนั่งอยู่ตรงหน้าคือ 'ปัญญาชนสยาม' นาม **สุลักษณ์ ศิวรักษ์** หรือ **ส.ศิวรักษ์** นักคิด นักเขียน ที่กล้าวิพากษ์วิจารณ์สังคมไทย อย่างตรงไปตรงมา ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาของความสัมพันธ์กับท่านพุทธทาส จึงละเลยไม่ได้ที่จะขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลังของปราชญ์ ที่มีงานเขียน งานวิพากษ์ เกี่ยวกับพุทธศาสนาในสังคมไทยมากที่สุดคนหนึ่ง

จากเด็กเกลียดโรงเรียน สู่ความสนใจในพุทธศาสนา

ไปบวชเณรแล้วผมมีความสุขมาก พ่อบอกให้บวช ๒ เดือน ผมบวช ๑๘ เดือนเลย จะไม่สึกเอาด้วย

"ผมเป็นคนเกลียดโรงเรียน ครูมันดุเหลือเกิน เฆี่ยนบ้างอะไรบ้าง ผมไม่ชอบเลย พ่อผมถามจะไปอยู่ศรีราชาไหม ผมเป็นลูกพ่อ ผมไม่ไป ผมไม่อยากเรียน พ่อก็บอกว่างั้นก็ดีแล้ว เรียนโรงเรียนฝรั่งมาเยอะแล้ว รู้เรื่องศาสนาคริสต์พอสมควรแล้ว บวชเณรไหมล่ะ จะได้รู้ฝ่ายพุทธบ้าง เลยตกลงไปบวชเณร บวชที่วัดทองนพคุณ แหมเหมือนกระดี่ได้น้ำเลย ไปบวชเณรแล้วผมมีความสุขมาก พ่อบอกให้บวช ๒ เดือน ผมบวช ๑๘ เดือนเลย จะไม่สึกเอาด้วย สึกออกมาไม่เท่าไหร่ พ่อผมก็ตาย ถ้าช้าไปนิดเดียวคงไม่ได้สึก"

สุลักษณ์ เล่าถึง ความหลัง เมื่อครั้งได้บวชเรียน และบอกต่อถึงสาเหตุที่ไม่อยากสึกซึ่งเป็นข้อคิดที่น่าสนใจสำหรับการจัดการศึกษาในสังคมร่วมสมัย

มันสบายคุณ อยู่โรงเรียนมันตีสารพัด มันดุ มันเอ็ด ไปบวชเณรนี่ ห่มผ้าเหลืองใคร ๆ ก็ยกมือไหว้เป็นแถวเลย พระท่านแก่กว่าเราท่านก็เรียกตัวท่านเองว่าผมนะ โรงเรียนพวกครูไม่เห็นเราอยู่ในสายตาเลย ที่นั่น โห ออกไปบิณฑบาตคนยกมือท่วมหัว เรารู้สึกถึงความเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาทันที แล้วที่วัดเป็นโอกาส

อาจารย์ผมท่านเป็นโหรมีชื่อ มีผู้รากมากดี เจ้าใหญ่นายโตมาหา เปิดโอกาสให้รู้จักคนทุกชนชั้น เพราะก่อนบวชเรารู้จักคนชนชั้นเดียว คือชนชั้นกลางของเราเท่านั้นเอง ไปบวชรู้จักหมด คนชั้นล่าง ชั้นต่ำ ชั้นสูง ออกบิณฑบาต เข้าไปในสวน ในอะไร มีความสุขมาก ไม่อยากสึกหรอก พ่อผมก็เอาใจนะ แต่บอกว่า เนี่ยนะ บวชเณรมีความสุขก็ดีแล้ว แต่พอเป็นหนุ่มขึ้นมาแล้วอยากมีเมีย อยากมีครอบครัวจะทำยังไงบวชเรียนอยู่ ตามโลกเขาไม่ทันให้สึกมาเถอะ ผมก็เลยยอมสึกมา" ปัญญาชนสยามให้ข้อมูลคร่าว ๆ ที่พอจะฉายภาพให้เห็นถึงต้นทางแห่งความสนใจในพุทธศาสนา

ครั้งแรกกับชื่อ 'พุทธทาส'

ผมเติบโตมาในแวดวงศาสนาพุทธแบบโบราณ อาจารย์ผมท่านเป็นโหรด้วย เราไม่เห็นเรื่องโหราศาสตร์เป็นเรื่องเสียหายอะไร อาจารย์พุทธทาสท่านโจมตีโหราศาสตร์...เพราะฉะนั้นผมก็ไม่นับถืออาจารย์พุทธทาสหรอก ผมเป็นคนหัวโบราณ

แม้ใครหลายคนที่เคยติดตามเรื่องราวของท่านพุทธทาสผ่านการปาฐกถาเสวนา หรือจนกระทั่งในงานเขียนของ ส.ศิวรักษ์ จะรับรู้ได้ถึงความเคารพที่ปัญญาชนสยามผู้นี้มีต่อท่านพุทธทาส แต่หากย้อนกลับไปในความทรงจำเมื่อแรกรู้จัก ชื่อเสียงของพุทธทาส ในคราวนั้นก็ดูจะห่างไกล จากความทรงจำในปัจจุบันอยู่มากโข

“คุณต้องเข้าใจนะว่าผมเติบโตมาในแวดวงศาสนาพุทธแบบโบราณ อาจารย์ผมท่านเป็นโหรด้วย เราไม่เห็นเรื่องโหราศาสตร์เป็นเรื่องเสียหายอะไร อาจารย์พุทธทาสท่านโจมตีโหราศาสตร์ ท่านโจมตีกินหมากอาจารย์ผมตรงข้ามเลย เพราะฉะนั้นผมก็ไม่นับถืออาจารย์พุทธทาสหรอก ผมเป็นคนหัวโบราณ

แล้วตอนนั้นท่านมาเทศน์พระพุทธรูปเป็นภูเขาขวางกั้นพุทธธรรม (ปาฐกถาของ พุทธทาสภิกขุ เรื่องภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม ณ พุทธสมาคมกรุงเทพ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๐ ตอนนั้นผมเป็นเด็กโอ้โห เป็นเรื่องใหญ่โตเลย ท่านถูกโจมตีมากเลย คนสำคัญที่โจมตีท่านชื่อ พระทิพย์ปริญญา หรือหลวงทิพย์ปริญญา เป็นผู้พิพากษา ผมก็เข้าข้างหลวงทิพย์ปริญญาเลย”

ส.ศิวรักษ์ ย้อนความหลังเกี่ยวกับความทรงจำเมื่อแรกคราวได้ยินชื่อเสียงของพุทธทาสภิกขุ

‘ตาม รอยพระอรหันต์’
พระบ้านนอกกับสังคมศาสตร์ปริทัศน์

จากความรู้สึกไม่ชอบใจในความคิดอันแหวกแนวจากขนบ แต่แล้วการแลกเปลี่ยนทางปัญญาผ่านตัวอักษร ก็ได้นำพาสองผู้นำทางความคิดร่วมยุคสมัยให้โคจรมาพบกัน

"ผมมาสนใจอาจารย์พุทธทาส ตอนผมกลับจากอังกฤษมาแล้ว ตอนนั้นยังไม่มีงานทำ น้องชายผมเป็นทหารเรือเขาเพิ่งจบ เป็นเรือตรีอยู่สัตหีบ เขาชวนให้ผมไปเที่ยว ตอนนั้นผมรับจ้างแปลหนังสือ เลยไปแปลหนังสือที่นั่น บ้านเขามีหนังสืออาจารย์พุทธทาสอยู่ ไปอ่าน 'ตามรอยพระอรหันต์' นั่นแหละเป็นหนังสือสำคัญที่ผมเริ่มหันมาสนใจอาจารย์พุทธทาส พระองค์นี้มีกึ๋น เขียนดีมากเลย ตอนนั้นผมออกสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เป็นหนังสือแหวกแนวมาก ๒๕๐๕๒๕๐๖"

ส.ศิวรักษ์ เล่าต่อไปว่า

"ที่นี้ มีพระวัดมหาธาตุรูปหนึ่ง **มหาบุญเลิศ ทัตตชีโว** *ทีหลังไปเป็นหัวหน้าพระธรรมทูตที่อินเดีย ท่านจะไปเป็นพระธรรมทูต ท่านเลยอยากไปหาอาจารย์พุทธทาส อยากให้อาจารย์พุทธทาสแนะนำ ผมก็เลยไปด้วย ก็ไปเจอท่านครั้งแรกเลยที่สวนโมกข์ ผมก็ตกใจเลยนะ ท่านอ่านสังคมศาสตร์ปริทัศน์ซึ่งเพิ่งออกมา พระบ้านนอกอ่านนะ แล้วก็ชมใหญ่ ผมเลยถือโอกาสสัมภาษณ์ท่านมาลงสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เป็นครั้งแรกที่รู้จักกัน ทีหลังก็ติดต่อกันเรื่อยมา มาทีหลังผมลงไปอีก ท่านก็ชวนไปเที่ยวล่องเรือเที่ยวกับท่านเลย สนุกมากไปเที่ยวกับท่าน แล้วเห็นในศีลาจารวัตรท่าน เรียบร้อย งดงามมาก แม้ท่านจะบอกว่า พระพุทธรูปเป็นภูเขากั้นพุทธธรรม แต่เวลาเจอพระพุทธรูป ท่านลงกราบพระพุทธรูปงดงาม พระผู้ใหญ่ตามบ้านนอก ท่านกราบหมดเลยนะ ท่านน่ารัก ผมเห็นอาจาร (อา-จา-ระ- ความประพฤติ) ท่านตอนอยู่ด้วยกัน ลงเรือเที่ยวด้วยกันตอนนั้นมีความสุขมาก ผมเลยประทับใจ ตั้งแต่นั้นก็ติดต่อกันเรื่อยมา"*

ปัญญาชนสยาม ให้ข้อมูล

พุทธทาสในฐานะ Radical Conservatism

ท่านพุทธทาสท่านเป็นคนที่มีความคิดแหวกแนว ท่านอยู่ในขนบเดิม ขณะเดียวกันท่านก็ท้าทายขนบเดิม

ที่ผ่านมาแม้จะมีคนจำนวนไม่น้อยที่ยกย่อง 'พุทธทาส' แต่ก็เป็นไปในลักษณะปัจเจกบุคคลที่มีความเก่งกล้า สามารถในการชำระสิ่งปลอมปนออกจากพุทธศาสนา แต่ความน่าสนใจเกี่ยวกับประเด็น Radical Conservatism ที่ ส.ศิวรักษ์ ใช้กล่าวถึงความโดดเด่นของ 'พุทธทาส' นั้นอยู่ที่การสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นปัจเจกที่ไม่ได้ล่องลอยออกไปจากบริบททางสังคมร่วมสมัย แต่ก็สามารถต่อสู้ต่อรอง (negotiation) จนข้ามพ้นจากการครอบงำได้ในระดับหนึ่ง ดังที่ ส.ศิวรักษ์ อธิบายว่า

"ท่านพุทธทาสท่านเป็นคนที่มีความคิดแหวกแนว ท่านอยู่ในขนบเดิม ขณะเดียวกันท่านก็ท้าทายขนบเดิม เพราะฉะนั้นตอนท่านอายุ ๘๔ ผมยังพิมพ์หนังสือรวมบทความต่าง ๆ แบบฝรั่งเขาถวายท่าน ผมให้ชื่อว่า Radical Conservatism (Radical Conservatism: Buddhism in the Contemporary World: Articles in Honour of Bhikkhu Buddhadasa's 84th Birthday Anniversary) ท่านพอใจมากเลย คือ การนับถือศาสนานี่มันต้อง Conservative ต้องรักษาพื้นภูมิธรรมเดิมไว้ไม่ปรับแต่ง แต่ศาสนานี่ไป ๆ มันก็ลงร่อง มันก็กลายเป็นไสยศาสตร์เป็นอะไรไป

เพราะฉะนั้น คุณต้อง Radical ต้องกล้าท้าทายระบบเดิม แต่ทิ้งพื้นฐานเดิมไม่ได้ เพราะฉะนั้นอาจารย์พุทธทาสผมถือว่าเป็น Radical Conservatism ท่านรักษาระบบเดิม แต่ท่านท้าทายระบบเดิมพร้อม ๆ กัน แต่ไม่ทิ้งระบบเดิม ผมว่าท่านเป็นอัจฉริยะในเรื่องนี้ ไม่มีใครสู้ท่านได้ในเรื่องนี้"

โลกของกัลยาณมิตรทางปัญญา

อาจารย์พุทธทาสท่านถือผมเป็นกัลยาณมิตรเลยนะ คนไทยนี่ขาดกัลยาณมิตร...ตรงที่เขาติก็ต้องถือคำติของเขาจริง ๆ จัง ๆ รู้จักแก้ไขปรับปรุง ถึงจะเป็นการนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ได้ถูกต้อง เพื่อเจริญโยนิโสมนสิการ แก้ไขปัญหาของเรา ลงไปหยั่งรากลึก แก้จิตสำนึกต่ำที่สุดออกมาได้

ขณะที่ในโลกสามัญมนุษย์ต่างมีความสุขกับถ้อยคำเยินยอของสหายรอบข้าง แต่สำหรับในโลกทางปัญญาความหมายของ 'กัลยาณมิตร' กลับแตกต่างไป ดังความสัมพันธ์ระหว่างสุลักษณ์กับท่านพุทธทาสภิกขุ

"ท่านเมตตาผมมาก มีคนมารายงานว่าเวลาผมไป ท่านยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นพิเศษ เวลาคุยกับผม มีคนมาหาท่าน ท่านให้ไปดูโรงมหรสพทางวิญญาณ ไปดูนู่น แต่กับผมท่านคุยตลอด ท่านมีความสุขตอนคุยกับผม เพราะผมกล้าขัดคอท่าน เถียงกับท่าน ท่านเป็นคนกว้างขวางและลึกซึ้งมาก"

“เถียงกับท่าน ท่านดีมากนะ พระผู้ใหญ่ให้คนเถียงได้ไม่ค่อยมี แต่ก่อน เจิมศักดิ์ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง) ทำรายการโทรทัศน์ ต้องเอาผมไปด้วย เขาบอกพูดภาษาพระไม่รู้เรื่อง เอาผมไป ไปออกโทรทัศน์ คนตกใจมาก โบกไม้โบกมือข้ามหัวท่าน ท่านไม่ถือสาอะไรเลย ท่านมีการเขียนว่า จิตว่างของท่าน ถ้าจิตว่างแล้วทำอะไรไม่มีผิด จับอาวุธปืนยิงก็ไม่ผิด ผมบอกไม่มีทาง ผิดอยู่วันยังค่ำ เถียงกันมากเลย **สันติกโร** *เข้าข้างผมในเรื่องนี้*

สุลักษณ์ ยกตัวอย่างการถกเถียง ในเรื่องที่ไม่เห็นด้วยกับท่านพุทธทาส แต่ก็รักษาความเป็นกัลยาณมิตรกันเรื่อยมา

ขณะเดียวกันปัญญาชนสยามยังชี้ให้เห็นจุดอ่อนบางประการที่อาจนำมาสู่ข่าวคราวความขัดแย้งในการบริหารจัดการสวนโมกข์ไชยา ในช่วงหลังการมรณภาพของท่านพุทธทาส ซึ่งไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ แต่ในฐานะกัลยาณมิตรข้อมูลเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่ควรรับฟัง

“จุดอ่อนท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านไม่ได้ตั้งคณะสงฆ์ให้เข้มแข็ง ท่านตีธรรมะแตกฉานไม่มีใครสู้ แต่ท่านไม่อุทิศตัวเพื่อสร้างคณะสงฆ์เลย เพราะฉะนั้นเป็นหัวใจเลย พระพุทธเจ้าท่านตั้งคณะสงฆ์เป็นใหญ่ แม้เมื่อมีพระชนม์อยู่ท่านถือว่าสงฆ์เป็นใหญ่กว่าท่าน เรื่องนี้อาจารย์ชา (พระโพธิญาณเถร (ชา สุภัทโท)) ดีมาก อาจารย์ชาท่านสามารถสร้างคณะสงฆ์ให้เป็นใหญ่ได้ เพราะฉะนั้น เวลานี้สายอาจารย์ชาปฏิบัติพระธรรมวินัยเข้มแข็งมาก นี่เป็นจุดอ่อนของอาจารย์พุทธทาส เพราะว่าท่าน เก่งคนเดียว ดีคนเดียว”

พร้อมกันนี้ สุลักษณ์ ยังได้แนะนำเกี่ยวกับการนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ในการป้องกันกับดักความกลัว และการปรับปรุงตนเองของบุคคลและองค์กรไว้อย่างน่าสนใจว่า

"ต้องกลับมาหาพุทธพจน์เลยนะ พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนว่ากัลยาณมิตรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด กัลยาณมิตรคือพูดสิ่งที่เราไม่อยากฟัง อาจารย์พุทธทาสท่านถือผมเป็นกัลยาณมิตรเลยนะ คนไทยนี่ขาดกัลยาณมิตร...ตรงที่เขาติก็ต้องถือคำติของเขาจริง ๆ จัง ๆ รู้จักแก้ไขปรับปรุง ถึงจะเป็นการนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ได้ถูกต้อง เพื่อเจริญโยนิโสมนสิการ แก้ไขปัญหาของเรา ลงไปหยั่งรากลึกแก้จิตสำนึกต่ำที่สุดออกมาได้...

"ต้องอย่ากลัว ต้องมีความกล้าเป็นพื้นฐาน อาจจะผิดก็ได้ ผิดแล้วก็แก้ แต่ต้องกล้า ถ้าหมดความกล้า มนุษย์ก็มีภยาคติ (ความลำเอียงเพราะความขลาดกลัว) ครอบงำ ความกลัวเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ถ้าเอาชนะความกลัวได้ อภัย (อะ-ภะ-ยะ) แปลว่าไม่กลัว พระพุทธเจ้าตรัส แม้มัจจุราชก็มองไม่เห็น ต้องมีความกล้าเป็นพื้นฐาน แต่ความกล้านี้ไม่ใช่ความกล้าบ้าบิ่น กล้าดีเดือด กล้าอย่างกล้าหาญทางศีลธรรม ซึ่งอาจารย์พุทธทาสแสดงความกล้ามาตลอด"

ส.ศิวรักษ์ กล่าวทิ้งท้าย

บทสนทนาระหว่างคนแปลกหน้ากับปัญญาชนสยามจบลงในห้วงยามที่แสงแดดยังคงแผดร้อนอย่างซื่อสัตย์ต่อการทำหน้าที่ ความทรงจำเกี่ยวกับท่านพุทธทาสได้ถูกเก็บบันทึกไว้อย่างซื่อสัตย์ต่อความเป็นกัลยาณมิตรที่ควรจะขัดอกขัดใจกันได้บ้างเป็นครั้งคราว ชายหนุ่มพับเก็บเอาความรุ่มร้อนและความตื่นเต้นเข้ากระเป๋าสัมภาระพร้อม ๆ กับเครื่องมือบันทึกภาพและเสียง ก่อนกล่าวคำขอบคุณปัญญาชนสยามและร่ำลาต่อทีมงาน เพื่อเดินทางแยกย้ายไปสู่ที่ใดสักแห่ง ด้วยหวังว่าเขาจะมีโอกาสได้พบกับ 'กัลยาณมิตร' ที่เฝ้ารออยู่ตรงจุดหมายปลายทาง เช่นเดียวกับที่ครั้งหนึ่งสองปราชญ์ทั้งทางธรรมและทางโลกได้โคจรไปพบกัน.

“ต้องอย่ากลัว ต้องมีความกล้าเป็นพื้นฐาน

อาจจะผิดก็ได้ ผิดแล้วก็แก้ แต่ต้องกล้า

ถ้าหมดความกล้า มนุษย์ก็มีภยาคติ

(ความลำเอียงเพราะความขลาดกลัว)ครอบงำ

ความกลัวเป็นพื้นฐานของมนุษย์

ถ้าเอาชนะความกลัวได้ อภัย (อะ-ภะ-ยะ) แปลว่าไม่กลัว

พระพุทธเจ้าตรัส แม้มัจจุราชก็มองไม่เห็น

ต้องมีความกล้าเป็นพื้นฐาน

แต่ความกล้านี้ไม่ใช่ความกล้าบ้าบิ่น กล้าดีเดือด

กล้าอย่างกล้าหาญทางศีลธรรม

ซึ่งอาจารย์พุทธทาสแสดงความกล้ามาตลอด”

ส.ศิวรักษ์

ฝึกปล่อยวาง ด้วย ๑๐ คำสอนหลวงพ่อชา สุภทฺโท

หลวงพ่อชา สุภัทโท (พระโพธิญาณเถร)

หลวงพ่อชา สุภัทโท เป็นพระวิปัสสนาจารย์ ที่มีลูกศิษย์มากมายทั้งชาวไทยและต่างชาติ นั่นเป็นเพราะคำสอนของท่านตรงใจคน และท่านยังนำธรรมอันลึกซึ้งมาเปรียบเปรยให้เข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะเรื่องการปล่อยวางทุกข์และสุข ที่สามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน ๑๐ ข้อ

๑ เมื่อเราทำบุญ แต่ยังไม่ละบาป ก็เหมือนกับเราเอากะละมังไปคว่ำไว้กลางแจ้ง ฝนตกลงมาถูกก้นกะละมังเหมือนกัน แต่มันถูกข้างนอกไม่ถูกข้างใน น้ำก็ไม่มีโอกาสที่จะเต็มกะละมังได้

๒ โยม ไม้อันที่อาตมาถืออยู่นี่นะ มันสั้น หรือว่ามันยาว โยม ไม้อันนี้ธรรมชาติแท้ ๆ ของมันมีแค่นี้ เท่านี้...มันไม่สั้น และก็ไม่ยาว โยม ความต้องการที่จะให้ไม้นี้มันสั้นเข้า หรือยาวออก นั่นแหละ "ทุกข์" ทุกสิ่งทุกอย่างถ้าเรายอมตามธรรมชาติที่มันเป็นอยู่ ยอมที่ไหน ทุกข์ก็ไม่เกิดที่นั่น

๓ สุขและทุกข์นี้ก็เปรียบเสมือนงูตัวหนึ่ง ทางหัวมันเป็นทุกข์ ทางหางมันเป็นสุข เพราะถ้าลูบทางหัวมันมีพิษ ทางปากมันมีพิษ ไปใกล้ทางหัวมัน มันก็กัดเอา ไปจับหางมันก็ดูเหมือนเป็นสุข แต่ถ้าจับไม่วาง มันก็หันกลับมากัดได้เหมือนกัน เพราะทั้งหัวงูและหางงู มันก็อยู่ในงูตัวเดียวกัน คือ ตัณหา ความลุ่มหลงนั่นเอง

๔ หน้าที่ของเรานั้นทำเหตุให้ดีที่สุดเท่านั้น ส่วนผลที่จะได้รับเป็นเรื่องของเขา ถ้าเราดำเนินชีวิตโดยมีการปล่อยวางเช่นนี้แล้ว ทุกข์ก็ไม่รุมล้อมเรา

๕ ถ้าไฟมันไหม้ ก็อย่าให้มันไหม้หัวใจเรา ถ้าน้ำมันท่วม ก็อย่าให้มันท่วมหัวใจเรา ให้มันท่วมแต่บ้าน ให้มันไหม้แต่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่นอกกายของเรา ส่วนจิตใจของเรานั้น ให้มันปล่อยวาง

๖ โลกนี้เป็นของพอดี แต่เรามีความโลภทะเยอทะยานไปเอง ไม่รู้จักโลก ไม่รู้จักภาษาของโลก ไม่รู้จักความหมายของโลก ว่ามันเปลี่ยนแปลงอยู่ตามธรรมชาติของมันอยู่ทุกวินาที ว่าเมื่อมันเกิดแล้วมันก็แก่ แก่แล้วก็เจ็บ เมื่อเจ็บแล้วมันก็ตาย

๗ ถ้าหากเป็นคนที่ฉลาดแล้ว จะปล่อยหมด สิ่งที่ดีก็ปล่อยมันไป สิ่งที่ชั่วก็ปล่อยมันไป สิ่งที่ชอบใจก็ปล่อยมันไป เหมือนอย่างเราปล่อยงูเห่าตัวที่มีพิษร้ายนั้น ปล่อยให้มันเลื้อยของมันไป มันก็เลื้อยไปทั้งที่มี “พิษ” อยู่ในตัวมันนั่นเอง

๘ เราอยากได้กระโถนใบนี้ เรายกมันขึ้นมา มีความรู้สึกว่ามันหนักเพิ่มขึ้นมา มันมีเหตุ หนักมันจะเกิดเพราะอะไร ถ้าไม่ใช่เพราะเราไปยกมัน ถ้าเราไม่ยกมัน มันก็ไม่มีอะไร ถ้าไม่ยก มันก็เบา อะไรเป็นเหตุผล ดูเท่านี้ก็รู้แล้ว ไม่ต้องไปเรียนที่ไหน ถ้าเราไปยึดอะไร อันนั้นแหละเป็นเหตุให้ทุกข์เกิด ถ้าเรา “ปล่อย” มันก็ไม่มีทุกข์

๙ เราเห็นแล้วว่า ถ้วยใบนี้ เอาไว้ที่ไหน มันก็ต้องแตก จานนี่ เอาไว้ที่ไหน ก็ต้องแตก แต่เราก็ต้องสอนเด็กว่า ล้างให้มันสะอาด เก็บไว้ให้ดี เราก็ต้องสอนเด็กอย่างนี้ ตามสมมุติอย่างนี้ เพื่อเราจะใช้ถ้วยนี้นาน ๆ อันนี้เรารู้จักธรรมะ เอาธรรมะมาปฏิบัติ ถ้าเห็นว่า อันนี้มันจะแตกอยู่แล้ว เราบอก เออ ช่างมันเถอะลูก กินแล้วก็ไม่ต้องล้างมันหรอก จะตกก็ช่างมันเถอะ ไม่ใช่ของเราหรอก เอาทิ้งไว้ที่ไหนก็ได้ มันจะแตกอยู่แล้ว อย่างนี้ก็เป็นคนโง่ไป

ถ้าเราเป็น "ผู้รู้สมมุติ" อันนี้ เมื่อมันเจ็บไข้ ก็หาหยูกยาให้มันกิน เมื่อมันร้อน ก็อาบน้ำให้มัน เมื่อมันเย็น ก็หาความอบอุ่นให้มัน เมื่อมันหิว ก็หาข้าวให้มันกินแต่ให้เรารู้ว่า ให้ข้าวมันกิน มันก็จะตายอยู่แต่ในเวลานี้ ยังไม่ถึงคราวจะตาย เหมือนถ้วยใบนี้ ยังไม่แตก ก็รักษาถ้วยใบนี้ให้มัน "เกิดประโยชน์" เสียก่อน

๑๐สมมุติว่าวันนี้ โยมหาเงินได้ ๑๐๐ บาท ธรรมชาติของมันแค่ ๑๐๐ บาท จะอยากให้ได้มากกว่านั้น ก็ไม่ได้ จะอยากให้ได้น้อยกว่านั้นก็ไม่ได้ หาได้ ๕๐ บาท ธรรมชาติของเขาก็แค่นั้น หาไม่ได้เลย ธรรมชาติของมันก็เท่ากับหาไม่ได้เลย ยอมตามธรรมชาติที่มันเป็นทุกอย่างทุกแห่ง ทุกข์ก็ไม่เกิด ธรรมะอย่างนี้ปฏิบัติที่ไหนก็ได้ เวลาใดก็ได้ใคร ๆ ก็ปฏิบัติได้ ปฏิบัติเมื่อไร ที่ไหน ทุกข์ก็ไม่เกิดเมื่อนั้น ที่นั่น

รวมคำสอนหลวงพ่อชาเว็บไซต์ fungdham.com

และหนังสือ "กุญแจภาวนาและตามดูจิต"

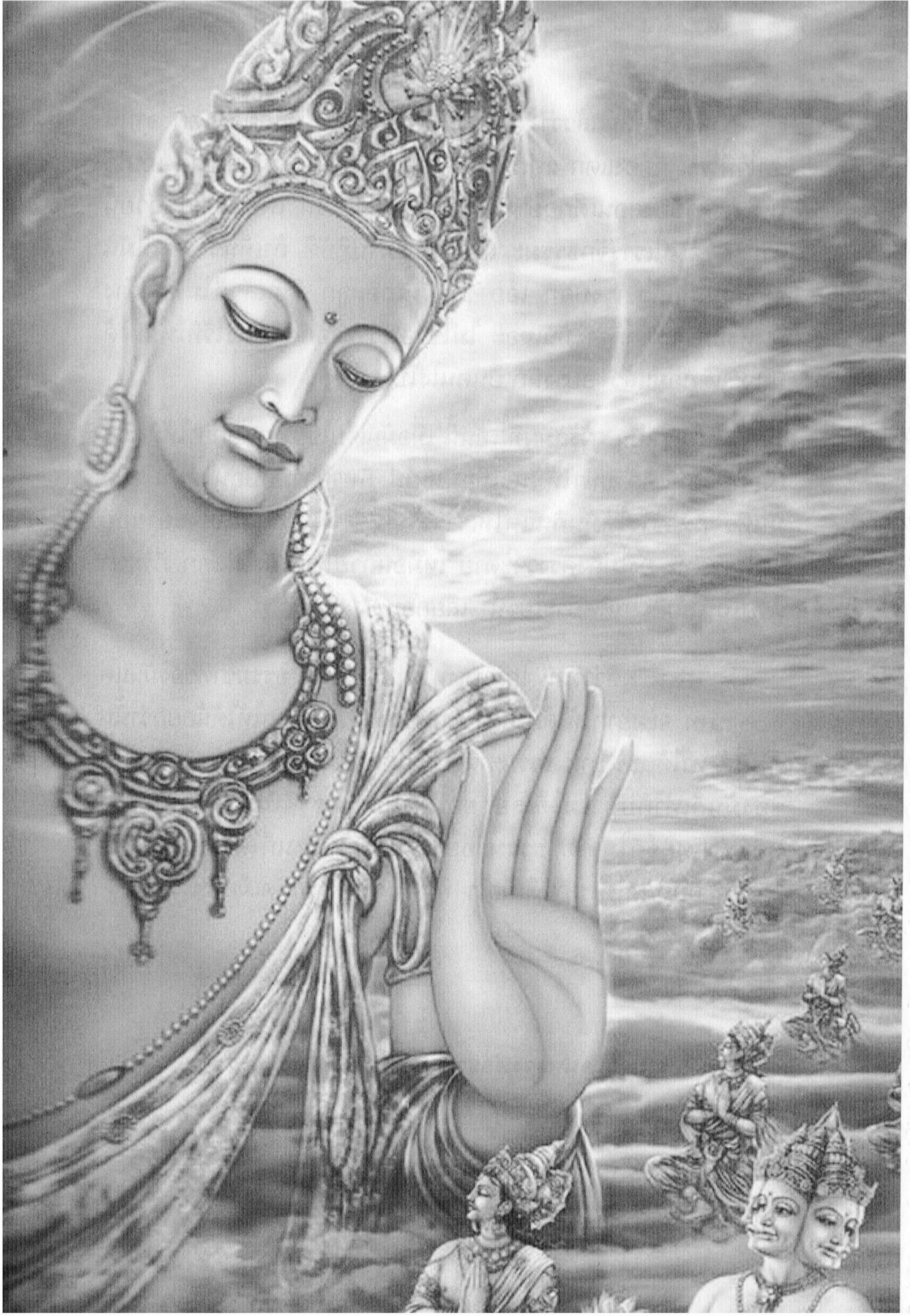

ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อเป็นเทพยดา

เรื่อง พุทธทาสภิกขุ / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

พราหมณ์! เรากล่าวว่า ผู้นี้ประพฤติพรหมจรรย์ไม่บริสุทธิ์

ยังประกอบด้วยการเกี่ยวพันด้วยเมถุน

ย่อมไม่พ้นจากความเกิด ความแก่ และความตาย

ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ

และความคับแค้นใจ

ชื่อว่ายังไม่พ้นจากทุกข์ได้

ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อเป็นเทพยดา[๑]

พราหมณ์! อีกอย่างหนึ่ง มีสมณะหรือพราหมณ์บางคนในโลกนี้ ปฏิญาณตัวว่าเป็นพรหมจารีโดยชอบ เขาไม่เสพเมถุนธรรมกับด้วยมาตุคาม ไม่ยินดีการลูบทา การขัดสี การอาบ การนวดเฟ้นที่ได้รับจากมาตุคาม ไม่ยินดีในการพูดจาซิกซี้ เล่นหัวสัพยอกกันด้วยมาตุคาม ไม่ยินดีในการสบตาด้วยตากับมาตุคาม ไม่ยินดีในการฟังเสียงของมาตุคาม ไม่ชอบตามระลึกถึงเรื่องเก่าที่เคยหัวเราะเล้าโลมเล่นหัวกับด้วยมาตุคาม และทั้งไม่ยินดีที่จะเห็นพวกคฤหบดีหรือบุตรคฤหบดีผู้อิ่มเอิบเพียบพร้อมด้วยกามคุณทั้งห้า แล้วตนพลอยนึกปลื้มใจก็จริงแล แต่ว่า เขาประพฤติพรหมจรรย์โดยตั้งความปรารถนา เพื่อไปเป็นเทพยดาพวกใดพวกหนึ่ง

พราหมณ์! นี่แล คือความขาด ความทะลุ ความต่าง ความพร้อยของพรหมจรรย์

พราหมณ์! เรากล่าวว่า ผู้นี้ประพฤติพรหมจรรย์ไม่บริสุทธิ์ ยังประกอบด้วยการเกี่ยวพันด้วยเมถุน ย่อมไม่พ้นจากความเกิด ความแก่ และความตาย ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ และความคับแค้นใจ ชื่อว่ายังไม่พ้นจากทุกข์ได้.

---

๑ บาลี พระพุทธภาษิต สตฺตก. อํ. ๒๓/๕๗/๔๗.

ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์

ภาคหนึ่ง ผู้ชี้ขุมทรัพย์ หมวดที่ ๗ ว่าด้วยการลืมคำปฏิญาณ

ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อเป็นเทพยดา

(หน้า ๑๓๔-๑๓๕)

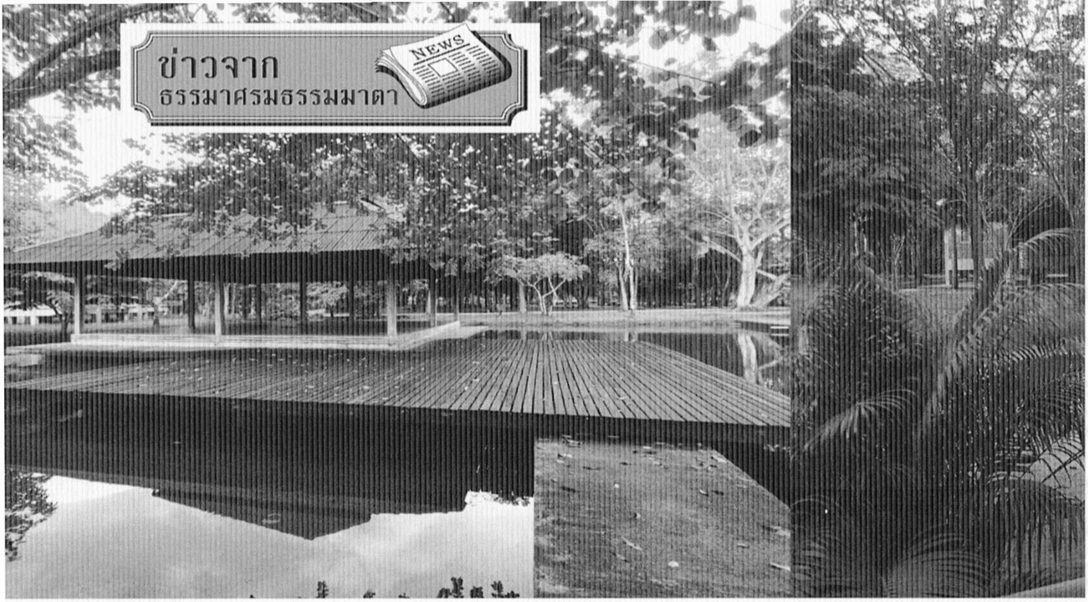

ธรรมาศรมธรรมมาตา เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมสำหรับสตรี เกิดจากความดำริริเริ่มโดยตรงของท่านพุทธทาส ที่ประสงค์ให้เพศหญิงผู้ปรารถนาอุทิศชีวิตเพื่อพระธรรม ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรม ด้วยความมีจิตสำนึกที่เสียสละ ดำรงชีวิตที่เรียบง่าย มีความอดทนที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมจนมีพระธรรมเป็นที่พึ่งแก่ตนเองอย่างสูงสุด สามารถนำธรรมะไปเผยแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ และชาวโลกให้มีธรรมะเป็นที่พึ่งในการดำเนินชีวิต

ธรรมาศรมธรรมมาตา จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นอาศรมสำหรับผู้เป็น*ธรรมมาตา* คือทั้งมีธรรมเป็นแม่ และมีแม่เป็นธรรม **มีธรรมเป็นแม่** หมายถึง ผู้ที่สามารถศึกษาและปฏิบัติจนเห็นแจ้งชัดด้วยปัญญาว่า มีธรรมะเป็นที่พึ่ง **มีแม่เป็นธรรม** หมายถึง เมื่อศึกษาและปฏิบัติอย่างสูงสุดแล้ว สามารถกำเนิดบุตรทางวิญญาณ โดยถ่ายทอดธรรมะอบรมผู้อื่นให้มีธรรมะเช่นเดียวกับตน...

โครงการปฏิบัติเฉพาะตน ยังคงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติธรรมได้เข้ามาใช้สถานที่แห่งนี้ สามารถสมัครได้ทั้งผู้ที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมจาก *ธรรมาศรมธรรมมาตา สวนโมกขพลาราม* โดยสมัครได้ตลอดปี

หากท่านผู้ใดมีความประสงค์ที่จะขอเข้ามาใช้สถานที่แห่งนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนตนและส่วนรวม สามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ **e-mail : dharmamata@hotmail.com** หรือโทรศัพท์ได้ที่หมายเลข ๐๘๖-๐๙๐-๓๒๙๖ หรือ **IDLINE PHAWITA2498**

ปฏิทินโครงการปฏิบัติธรรม

ณ ธรรมาศรมธรรมมาตา สวนโมกข์นานาชาติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖

โครงการปฏิบัติธรรม ณ ธรรมาศรมธรรมมาตา มี ๒ โครงการ คือ

๑. โครงการเข้าพรรษา กับ ธรรมาศรมธรรมมาตา เพื่อฝึกความแข็งแกร่งของชีวิต ระยะเวลา ๓ เดือน ช่วงเข้าพรรษา (๒ สิงหาคม - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๖)

การรับสมัคร

ขอรับใบสมัคร และยื่นใบสมัครด้วยตนเอง ที่

อาคารธรรมทานมูลนิธิ (ชั้น ๒)
เลขที่ ๖๘/๑ หมู่ ๖ ต. เลม็ด อ.ไชยา
จ. สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐ โทร ๐๘๖ ๐๙๐ ๓๒๙๖
email: Dharmamata@hotmail.com
หรือ info@dhammadana.or.th
IDLINE : PHAWITA2498

รับจำนวนจำกัด ประมาณ ๑๕ คน
เปิดรับสมัครตั้งแต่บัดนี้ถึง ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๖

วันที่เข้าฝึกปฏิบัติ จะแจ้งให้ทราบอีกครั้ง

๒. โครงการปฏิบัติเฉพาะตน

วัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความตั้งใจปฏิบัติธรรมได้มาใช้สถานที่แห่งนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนตนและส่วนรวม

การรับสมัคร

สามารถสมัครได้ตลอดปี

ทั้ง ๒ โครงการ

ติดต่อสอบถามรายละเอียดและขอรับใบสมัครได้ที่

อาคารธรรมทานมูลนิธิ (ชั้น ๒)

เลขที่ ๖๘/๑ หมู่ ๖

ต. เลม็ด อ.ไชยา

จ. สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

โทร ๐๘๖ ๐๙๐ ๓๒๙๖

email : Dharmamata@hotmail.com

หรือ info@dhammadana.or.th

IDLINE PHAWITA2498

กิจกรรมของธรรมาศรมนานาชาติ (สวนโมกข์นานาชาติ)

เพื่อสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสวนโมกข์นานาชาติ จึงมีการจัดกิจกรรมทางธรรมเป็นประจำ มีดังนี้

อบรมอานาปานสติภาวนาสำหรับชาวไทย (วันที่ ๑๙ - ๒๗ ของทุกเดือน)

ลงทะเบียนและเข้าที่พัก วันที่ ๑๙
เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
สิ้นสุดการอบรม วันที่ ๒๗
เวลา ๐๘.๐๐ น.
คุณสมบัติของผู้อบรม อายุระหว่าง ๒๐ - ๖๕ ปี

อานาปานสติสำหรับครอบครัว (วันที่ ๑๑ - ๑๕ เมษายน)

ลงทะเบียน วันที่ ๑๑ เมษายน
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
กลับ วันที่ ๑๕ เมษายน
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

อาจริยบูชา เนื่องในวันล้ออายุท่านพุทธทาส (วันที่ ๒๘ - ๓๐ พฤษภาคม)

ลงทะเบียน วันที่ ๒๘ พฤษภาคม
เวลา ๐๖.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.
สิ้นสุดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเป็นธรรมทาน ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย

การอบรมสำหรับชาวต่างประเทศ (วันที่ ๑ - ๑๑ ของทุกเดือน)
อบรมอานาปานสติภาวนาภาษาอังกฤษ

ลงทะเบียนและเข้าที่พัก
ในวันสิ้นเดือนของทุกเดือน
เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
สิ้นสุดการอบรม วันที่ ๑๑
เวลา ๐๘.๐๐ น.

ค่าใช้จ่าย ๒,๐๐๐ บาท ต่อท่าน

ติดต่อสอบถามรายละเอียด

อาคารธรรมทานมูลนิธิ (ชั้น ๒)
เลขที่ ๖๘/๑ หมู่ ๖ ต. เลม็ด อ.ไชยา
จ. สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐
โทร ๐๘๖ ๐๙๐ ๓๒๙๖

email: Dharmamata@hotmail.com

หรือ info@dhammadana.or.th

IDLINE PHAWITA2498

สมาชิกอุปถัมภ์

๑	คุณศรีรัตน์ กลิวงศ์	๓,๐๐๐	บาท
๒	คุณสายสัมพันธ์ ปัญญศิริ	๒,๐๐๐	บาท
๓	คุณมงคล เดชนครินทร์	๒,๐๐๐	บาท
๔	พญ.ศรียา วัฒนพาหุ	๓,๐๐๐	บาท
๕	คุณฐิติมา ช่อพันธุ์กุล	๓๐๐	บาท
๖	คุณทัศนี แซ่อึ้ง	๓๐๐	บาท
๗	คุณวิภาวี บุณยประสิทธ์	๒,๐๐๐	บาท
๘	คุณมยุรี ไทยถิ่นงาม	๒,๐๐๐	บาท
๙	คุณสุมาลี อุตมาภินันท์	๒,๐๐๐	บาท
๑๐	คุณรุ่งนภา ยิ่งยวด	๒,๐๐๐	บาท
๑๑	คุณมนสิกุล โอวาทเภสัชช์ (อุทิศให้คุณแม่สุคนธ์ และน้องพิสูจน์ โอวาทเภสัชช์)	๑,๙๐๐	บาท
๑๒	คุณปทมพร เขจรนันท์	๕๐๐	บาท
๑๓	คุณสุภาพ ณ ระยอง	๕๐๐	บาท
๑๔	คุณอำพัน มากมี	๑,๐๐๐	บาท
๑๕	คุณสจินตนา หลิมศิริวงษ์	๕๐๐	บาท
๑๖	คุณรัชฎา ศิระอาภรณ์	๕๐๐	บาท

๑๗	คุณเพ็ญจันทร์ ยศรวิกุล	๑,๑๑๗	บาท
๑๘	คุณอรทัย ฤทธิ์เดช	๑,๐๐๐	บาท
๑๙	คุณศิราภรณ์ รจนา	๓๐๐	บาท
๒๐	คุณดวงตา มัศยาอานนท์	๒,๐๐๐	บาท
๒๑	คุณมาลี เจริญกร	๓๐๐	บาท
๒๒	คุณสมจิตรา สุริเย	๒,๐๐๐	บาท
๒๓	คุณปภาวรินทร์ เหลืองอังกูร	๑,๐๐๐	บาท
๒๔	คุณนนทิยา ภูริจิรสิน	๑,๐๐๐	บาท
๒๕	คุณรติกร ชัยจิรฉายากุล	๕๐๐	บาท
๒๖	คุณอบรม ทองคำ	๒,๐๐๐	บาท
๒๗	คุณภรณี แซ่โค้ว	๑,๐๐๐	บาท
๒๘	คุณจิวเจ้ง แซ่ลิ่ม	๕๐๐	บาท
๒๙	คุณนันทนา แซ่ลิ่ม	๕๐๐	บาท
๓๐	คุณสถิตพงศ์ ทองทิพย์สกุล	๓๐๐	บาท
๓๑	คุณสุรารักษ์ แซ่หลิม (อุทิศให้คุณแม่สิวเหลียน แซ่หลิม)	๒๐๐	บาท
๓๒	คุณบวรรัตน์ เอื้อพงษ์พันธ์	๕๐๐	บาท

๓๓	คุณกุลจิรา ชนะกุล	๕๐๐	บาท
๓๔	คุณดวงมน หมวกขวัญ	๑,๐๐๐	บาท
๓๓	คุณนันทวัน เทียนรุ่งโรจน์	๕๐๐	บาท
๓๔	คุณมลิวัลย์ ติ้วสกุล	๒,๐๐๐	บาท
	(อุทิศให้ คุณป้าสุดา เจริญกุล / คุณป้าหมอทวีศิริ วัฒนศิริ และคุณพี่เสาวณี ศิริปาณี)		
๓๕	คุณจันทร์เพ็ญ วิสุทธิรังษีอุไร	๑,๐๐๐	บาท
รวม		**๔๒,๗๑๗**	**บาท**

หมายเหตุ ยอดรวมบริจาคถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

จงค้น...จนกว่า...
จะพบความจริงที่ว่า
เมื่อดูกันเข้าจริง ๆ
ก็เห็นมีแต่ "จิต" นั่นเอง
ที่กำลังถูกอะไรห่อหุ้ม
ทำให้เกิดทุกข์ทรมานขึ้น
ถ้าเอาสิ่งที่ครอบงำจิตออกไปเสียได้
มันก็จะเป็นอิสระเอง
ภาวะของความทุกข์
ก็ไม่มีที่ "จิต" อีกต่อไป..

พุทธทาสภิกขุ

ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม
วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๑
ณ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

กองบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา ขอเรียนให้ทราบว่า ผู้ที่มีจิตศรัทธาสนับสนุนการพิมพ์วารสารธรรมมาตา ท่านผู้ใดไม่ได้รับใบอนุโมทนาบัตร กรุณาตรวจดูชื่อของท่านจากรายชื่อสมาชิกอุปถัมภ์ ซึ่งแสดงว่า ธรรมทานมูลนิธิได้รับแล้ว และหากท่านได้โอนเงินผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาไชยา ชื่อบัญชี ธรรมทานมูลนิธิ เลขที่บัญชี ๕๔๑-๒-๐๔๕๖๗-๐ **กรุณาส่งสำเนาใบนำฝากมาที่ธรรมาศรมธรรมมาตา หรือ e-mail:dharmamata@hotmail.com โดยระบุชื่อ ที่อยู่ และวัตถุประสงค์ในการบริจาคให้ชัดเจน เพื่อจัดส่งอนุโมทนาบัตรไปให้**

กราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พบกันฉบับหน้า ธรรมสวัสดีค่ะ

“เป็นอยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง”

คุณค่าที่ คนธรรมดา หรือ คนโง่ มองไม่เห็น

....อยากจะพูดกันถึงความหมายและคุณค่าในทางศีลธรรมของสิ่งที่เรียกว่า “เป็นอยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง” คำนี้มีความหมายอย่างไรในทางศีลธรรม มีคุณค่าอย่างไร? ในทางศีลธรรม เราเอาแต่ที่ประยุกต์ได้ อย่าเอาให้มันเฟ้อเป็นปรัชญา

เราจะไปมองตรง ๆ เห็นว่าสิ่งนี้เป็น “สิ่งที่คนมองข้าม” มันเป็นหลุมพราง หรือสิ่งพรางตาอันหนึ่งซึ่งคนมองไม่เห็น คนธรรมดาก็มองไม่เห็น คนโง่ก็มองไม่เห็น คนตะกละก็มองไม่เห็น ถ้ามันตะกละเรื่องกินเรื่องอยู่อะไรมากเกินไป จะเอาเอร็ดอร่อย สวยงาม สนุกสนาน มันตะกละขนาดนี้แล้วมันจะมองไม่เห็นความจริงข้อนี้ ที่ว่า “เป็นอยู่อย่างต่ำแล้ว ก็จะมีการกระทำอย่างสูง” ถ้าคนตะกละนี้เขาก็ตะกละในกามารมณ์หรือในอารมณ์มากเกินไป ก็มองไม่เห็น

ทีนี้ คนโง่แม้ไม่ตะกละก็มองไม่เห็น แม้คนธรรมดา ตามปรกติก็ไม่ค่อยเห็น มองไม่ค่อยจะเห็น คนธรรมดาสามัญที่เรายอมรับกันว่าธรรมดานี้ก็ยังมองไม่ค่อยเห็น ว่า “เป็นอยู่อย่างต่ำ แล้วจะมีการกระทำอย่างสูง” ขึ้นมาได้อย่างไร?

ถ้าถามว่า สิ่งนี้คืออะไร? ก็จะตอบอย่างกำปั้นทุบดินว่า คือสิ่งที่คนธรรมดามองไม่เห็น คนโง่มองไม่เห็น คนตะกละในอารมณ์จะมองไม่เห็น

ทีนี้ ดูกันอีกมุมหนึ่งก็จะเห็นว่า สิ่งนี้มันจะจมอีกไม่ได้ เพราะว่าเราได้เป็นอยู่อย่างต่ำเสียแล้ว มันต่ำลงไปอีกไม่ได้ มันจมลงไปอีกไม่ได้ ฉะนั้น มันก็คือสิ่งที่จะเลวลงไปอีกไม่ได้ จะต่ำลงไปอีกไม่ได้ แน่นอนละว่ามีแต่จะสูงขึ้น

ถ้าเรากินอยู่สูง เป็นอยู่สูง มีทางที่จะพลัดตกลงไปสู่ที่ต่ำ เดี๋ยวนี้มันต่ำอย่างถูกต้องเสียแล้ว มันไม่มีทางที่จะตกหรือจมลงไปอีก มันมีแต่จะลอยขึ้นไปสู่ที่สูง อย่างแน่นอนที่สุด ปลอดภัยที่สุด

ฉะนั้น จึงขอให้ยึดถือเอา "เป็นอยู่อย่างต่ำอย่างถูกต้อง อย่างที่ว่ามาแล้วนี้ไว้เป็นหลักประจำ ต่อไปนี้จะมีแต่สูง"....

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมบรรยายหัวข้อเรื่อง "เป็นอยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง"
บรรยายเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๘
จากหนังสือชุดธรรมโฆษณ์ "ราชภโฏวาท"

(หน้า ๘๗-๘๘)

คนสมัยนี้ เขา..."เป็นทุกข์ เพราะความคิด"

ที่ใจเป็นทุกข์ เพราะเกิดความยึดมั่น

แล้วมีการปรุงแต่ง ในความคิดขึ้น

อุบายที่จะละความทุกข์ ก็คือ...

หยุดการปรุงแต่ง แล้วปล่อยวางให้เป็น

หลวงปู่ดูลย์ อตุโล

เรียน สมาชิกทุกท่าน เนื่องจากวารสารธรรมมาตา เป็นวารสารที่พิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน จึงมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาค เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์วารสารดังกล่าว ตามรายนามที่แสดงไว้ คณะบรรณาธิการขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง หากท่านผู้อ่านท่านใดมีจิตศรัทธาที่จะร่วมสนับสนุนการพิมพ์วารสารธรรมะ เพื่อเป็นธรรมทานให้แก่ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรมต่อไป ท่านสามารถร่วมบริจาคได้โดยวิธี

๑. โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาไชยา ชื่อบัญชี ธรรมทานมูลนิธิ (ธรรมโฆษณ์) เลขที่บัญชี ๕๔๑-๒-๐๔๕๖๗-๐

๒. ส่งธนาณัติสั่งจ่าย ธรรมทานมูลนิธิ สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐ ปณ. ไชยา

๓. บริจาคโดยตรงได้ที่ชั้น ๒ อาคารคณะธรรมทาน สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หมายเหตุ

- สำหรับผู้ที่โอนเงินผ่านธนาคาร กรุณาส่งสำเนาใบนำฝากมาที่ **e-mail:dharmamata@hotmail.com หรือ IDLINE phawita2498** โดยระบุชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน

- ในการบริจาคไม่ว่าโดยวิธีใดขอให้ระบุว่า เพื่อสนับสนุนการพิมพ์วารสารธรรมมาตา รวมทั้งแจ้งชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน เพื่อการจัดส่งใบอนุโมทนาบัตร และการจัดส่งวารสารฉบับต่อไปได้อย่างถูกต้อง

- หากไม่มีการแสดงความประสงค์เป็นอย่างอื่น คณะบรรณาธิการจะขออนุญาตพิมพ์รายชื่อผู้บริจาคทุกท่านในวารสารธรรมมาตาในฉบับต่อไป

ธรรมาศรมธรรมมาตา สวนโมกขพลาราม

อาคารคณะธรรมทาน ๖๘/๑ หมู่ที่ ๖
ต.เลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖

เรียน สมาชิกวารสารธรรมมาตา

วารสารธรรมมาตา ที่ท่านผู้อ่านกำลังถืออยู่ในมือขณะนี้ เป็นวารสารฯ ของปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๒

คณะบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา ขอขอบพระคุณสมาชิกทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและตอบกลับขอรับวารสารฯ เป็นรายปีมาด้วยดีตลอด

สำหรับท่านที่มีความประสงค์จะขอรับวารสารปีที่ ๑๗ (ตลอดปี ๓ เล่ม) โปรดแจ้งความจำนงของท่านไปยัง คณะบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา โดยส่งจดหมาย ไปรษณียบัตร หรือ **e-mail : dharmamata@hotmail.com** พร้อมทั้งระบุว่า **ท่านได้รับประโยชน์จากการอ่านวารสารธรรมมาตาอย่างไร?**

หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะประการใดเกี่ยวกับวารสารธรรมมาตา กรุณาแจ้งไปยังคณะบรรณาธิการ จักเป็นพระคุณอย่างสูง เพื่อที่จะได้ปรับปรุงพัฒนาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

ขอขอบพระคุณ

คณะบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา

น หิ สพฺเพสุ ฐาเนสุ ปุริโส โหติ ปณฺฑิโต
อิตฺถีปิ ปณฺฑิตา โหติ ตตฺถ ตตฺถ วิจกฺขณา

"ใช่ว่าบุรุษ จะเป็นบัณฑิต ไปเสียในที่ทุกแห่ง ก็หาไม่, แม้สตรี เมื่อใช้วิจักขณญาณอยู่ในที่นั้นๆ ก็เป็นบัณฑิตได้"

แม้ว่า ตามที่มานั้น คำกล่าวนี้ เป็นคำกล่าวของพวกเทวดาจำนวนหนึ่ง แต่ถ้าจะทูลขอให้พระพุทธองค์ตรัส ก็จะตรัสอย่างนี้ด้วยเหมือนกัน,

ดังนั้น จะจัดว่าเป็นพระพุทธภาษิต ได้อยู่นั่นเอง.

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

ธรรมโฆษณ์อิรรถานุกรม. กรุงเทพ: หจก. ภาพพิมพ์ จำกัด,
พิมพ์ครั้งที่ ๑, พ.ศ. ๒๕๓๓.
กลุ่มปฏิบัติงานเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
เลขที่ ๓๗ สุขุมวิท ๑๐๓ (ซอยอุดมสุข) กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐

เมื่ออ้างเสรีภาพไม่ได้
ก็ใช้อำนาจอย่างอื่นมาช่วยให้ได้ทำ
เขาก็ทำกันทั่วไปหมดทุกหน ทุกแห่ง ทุกหัวระแหง
ทำลูกเด็ก ๆ ของเราให้กลายเป็นปีศาจในร่างมนุษย์มากขึ้น
เหลือที่จะป้องกัน
เหลือที่จะแก้ไข
นี่แหละ คือรากฐานอันแท้จริงของการเสื่อมทางศีลธรรม

พุทธทาสภิกขุ

ชุมนุมล้ออายุ
ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๒ กันยายน ตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม
วารสาร ธรรมทาน ๕๐